

PÄLKÄNE
PARASTA AIKAA

TALOUSARVIO 2024
JA TALOUSSUUNNITELMA 2025–2026



Sisällysluettelo

1. Kunnanjohtajan katsaus.....	4
2. Pälkäneen kunnan toimintaympäristö.....	6
2.1 Toimintaympäristö	6
2.1.1 Väestö.....	6
2.1.2 Työllisyys.....	7
2.1.3 Hyvinvoinnin edistäminen	8
2.1.4 Ilmastotyö.....	9
2.2 Talouden lähtökohdat	10
2.2.1 Talousarvion rakenne ja periaatteet lainsäädännössä.....	10
2.2.2 Yleinen taloudellinen tilanne ja kuntatalouden näkymät	10
2.2.3 Pälkäneen kunnan talouden lähtökohdat	14
3. Pälkäne parasta aikaa 2030 –kuntastrategia	17
4. Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2025–2026	19
4.1 Organisaatio	19
4.2 Talousarvion sitovuus ja seuranta	20
4.3 Tilivelvollisuus.....	21
4.4 Tuloslaskelmaosa	22
4.5 Investointiosa	29
4.6 Rahoituslaskelma.....	30
5. Käyttötalous toimialoittain ja toiminnan tavoitteet	31
5.1 Tarkastustoimi	31
5.2 Hallintopalvelut	32
5.3 Elinvoimapalvelut	34
5.4 Sivistyspalvelut	37
5.4.1 Varhaiskasvatus ja esiopetus.....	38
5.4.2 Perusopetus, lukiokoulutus ja vapaa sivistystyö	39
5.4.3 Kirjastopalvelut.....	41
5.4.4 Kulttuuripalvelut.....	42
5.4.5 Liikuntapalvelut	43
5.4.6 Nuorisopalvelut	43
5.5 Talous- ja tukipalvelut	44
5.6 Sosiaali- ja terveystyöpalvelut	47
5.7 Tekniset palvelut	47
5.7.1 Maankäyttö ja kaavoitus	49

5.7.2	Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu.....	51
5.7.3	Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)	53
6.	Henkilöstömuutokset talousarviovuodelle 2024	55
7.	Kuntakonsernin toiminta ja talous	55
7.1	Pälkäneen Aluelämpö Oy.....	57
7.2	Pälkäneen Asuntotuotanto Oy	58
7.3	Pälkäneen Valokuitu Oy.....	61
7.4	Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo.....	63
8.	Investointien hankeluettelo 2024 – 2026	64

1. Kunnanjohtajan katsaus

Ensimmäinen vuosi kunnissa ilman sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuuta alkaa olemaan loppusuoralla. Tehdyllä muutoksella on ollut merkittävä vaikutus kuntien talouteen, toimintaan ja henkilöstömäärään. Kunnat selviävät vuodesta 2023 vielä kohtuullisen hyvin, mutta vuodelle 2024 monen kunnan talous näyttää vaikealta ja suunnitteilla on veronkorotuksia sekä tasapainotusohjelmia valtionosuuksien hiipussa ennätysalhaiselle tasolle. Julkisyhteisöjen alijäämän ennustetaan edelleen kasvavan tulevina vuosina niin valtiolla sekä niihin kuuluvilla hyvinvointialueilla kuin kunnillakin.

Venäjä hyökkäyssodan alkaminen Ukrainassa yli 1,5 vuotta sitten on vaikuttanut laajasti turvallisuuspoliittiseen jännitteeseen maailmassa. Vaikka osittain sodankin johdosta vahvistunut inflaatio on laantumassa ja pahin energiakriisi selätetty, ovat vaikutukset laajoja ja pitkäkestoisia. Suomi on ottanut vastaan merkittävän määrän pakolaisia Ukrainasta. Pälkäneellä ukrainalaisia asuu tällä hetkellä n. 80, joista osa on jo päässyt hakemaan kotikuntaoikeutta ja tullut pälkäneläiseksi. Pälkäneellä asuvat ukrainalaiset ovat työllistyneet hyvin ja kunta on satsannut niin valmistavaan opetukseen kuin myös aikuisten suomen kielen koulutukseen.

Valtionvarainministeriön syksyn talouskatsauksessa Suomen talouden nähdään taantuvan loppuvuoden 2023 ajan, kun korkojen ja hintojen nousu vähentää kotitalouksien kulutusta sekä yksityisiä investointeja. Vuodelle 2024 ennustetaan kuitenkin lievää kasvua inflaation hidastumisen ja palkankorotusten ansiosta. Investointien ja kulutuksen ennustetaan vahvistuvan vuonna 2025, jolloin myös bruttokansantuote (BKT) kasvaisi 1,8 %.

Pälkäneen kunta lähtee vuoteen 2024 vakaalta talouspohjalta. Kunnan lainakannan ennustetaan olevan 6,8 miljoonaa euroa vuoden 2023 lopussa eli n. 1 078 euroa asukasta kohden, eikä kunnan arvioida nostavan uutta lainaa vuonna 2024. Kunnan saamien verotulojen ennakoidaan heikkenevän 366 000 euroa (2,4 %) kuluvaan vuoteen nähden ja valtionosuuksien 468 000 euroa (11,3 %) vuoden 2023 muutettuun talousarvioon nähden. Toimintakulujen kokonaismäärän kuitenkin noustessa 1,32 miljoonalla eurolla (6,8 %) kuluvaan vuoteen verrattuna, on toimintakate heikkenemässä 748 000 eurolla ja näin ollen tulos muodostuu 380 000 euroa alijäämäiseksi. Poistoeron vähennyksen jälkeen tilikauden alijäämä tulee olemaan n. 70 000 euroa. Kunnan taseen huomattavan ylijäämän vuoksi, ei tässä vaiheessa haeta merkittäviä talouden tasapainotustoimia talousarviossa, koska taloussuunnitelma ennakoii talouden tasapainottuvan jo seuraavina vuosina 2025 ja 2026. Tulevaisuudessa on kuitenkin paljon epävarmuustekijöitä, joiden vuoksi tilanne voi osoittautua suunnitelmavuosille tämän hetken näkymiä huonommaksi, jolloin tarve korjausliikkeeseen talouden tasapainon ylläpitämiseksi voi tulla eteen.

Pälkäneen kunnan talousarvio vuodelle 2024 on ennen kaikkea toimintaa vakauttava ja tulevaisuuteen katsova. Kunnan henkilöstömäärä ei muutu, vaan toimintaa jatketaan vuoden 2023 aikana vakiintuneen henkilöstön voimin. Toimialojen talousarviotavoitteissa näkyy kuntalaisten hyvinvointiin ja kunnan elinvoimaan tähtäävä toiminta. Toimintatavoitteet on johdettu Pälkäneen kuntastrategian PARASTA AIKAA PÄLKÄNE 2030 painopisteiden päätavoitteista.

Kunta investoi tulevana vuonna 2,8 miljoonalla eurolla, josta suurimmat erät ovat Luopioisten Keskitien perusparannus yhteistyössä Ely-keskuksen kanssa, Kostianvirran kylän Joenkalliontien ja Amiraalintien kunnallistekniikka maankäyttösopimuksen perusteella, Sappeen ja Luikalalan alueen runkovesijohdon jatko sekä Pälkäneveden teollisuusalueen katuinfra ja hulevesiallas. Lisäksi suunnittelumäärärahaa varataan mahdollisen uuden yhtenäiskoulun rakentamiselle Pälkäneen kuntakeskuksen alueelle sekä Luopioisten alueen rakennusten energiaratkaisun selvitykseen. Suunnitteluvuosien investoinnit kohoavat 5,2 miljoonaan euroon vuonna 2025 ja 15 miljoonaan euroon vuonna 2026, mikäli uuden yhtenäiskoulun investointi toteutuu. Pälkäneen

kunnan investointiohjelman tavoitteena on niin ylläpitää olemassa olevaa infraa ja kiinteistöjä kuin myös mahdollistaa kunnan kehitys tulevaisuudessa.

Vuonna 2024 ennakoidaan kunnassa olevan työn alla jopa 15 eri kaavahanketta, mikä on merkittävä määrä kunnan koko huomioiden. Kaavoitustyö on ollut aktiivista viimeisen parin vuoden ajan ja kunta jatkaa niin omien kuin yksityistenkin maanomistajien kaavoitushankkeiden eteenpäin viemistä kunnan asumis- ja yritys-olosuhteiden sekä viihtyvyyden parantamiseksi ja tulevaisuusinvestointien mahdollistamiseksi. Kunnan omista kaavahankkeista merkittävimpiä vuonna 2024 ovat Luopioisten Keskitien ja kirkonkylän itäosan kaavan loppuun saattaminen, Kankaanmaan teollisuusalueen laajennus sekä mahdollisen uuden yhtenäiskoulun edellyttämät kaavamuutokset nykyisen Kostianvirran yhtenäiskoulun ala- ja yläkouluyksiköiden tonteilla.

Pälkäneen kunnan asukasluku on ollut lasku-uralla vuoden 2021 poikkeusta lukuun ottamatta. Väkiluvun negatiivinen kehitys johtuu luonnollisesta väestönkehityksestä, eli kuntalaisia syntyy vähemmän kuin kuolee. Tilanne on samanlainen lähes kaikissa Suomen kunnissa. Nettomuutto oli sen sijaan selkeästi positiivinen vuoden ensimmäisen puoliskon aikana, mutta on hiipunut kolmannella vuosineljänneksellä.

Maakaupoissa on ollut orastavaa piristymistä nähtävissä. Vuonna 2022 kunta myi vain seitsemän (7) maa-alueita, joista kaksi (2) oli asumisen kaavatontteja ja loput viisi (5) erilaisia määräaloja. Tuottoja näistä maakaupoista kertyi 121 360 euroa. Kuluvana vuonna maa-alueita on 15.11.2023 mennessä myyty yhteensä 10, joista rivitalotontteja neljä (4), teollisuustontteja yksi (1), omakotiasumisen tontteja yksi (1) ja määräaloja neljä (4). Lisäksi sisässä on kaksi (2) omakotitonttivarauusta, joista kaupat tehtänee vielä vuoden 2023 aikana. Näin ollen vuoden 2023 maakaupat nousevat arvoltaan 314 362 euroon, josta merkittävin osuus (140 000 €) muodostuu Skarta Energy Oy:lle myydyistä maa-alueista Pälkäneveden teollisuusalueelta. Seitsemästä (7) asumisen tontista kuusi (6) myytiin kampanjahinnalla.

Kunnan toimintaan uuden ulottuvuuden on tuonut yhteistyö Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa. Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisen yhdyspinoille on luotu kuntien ja hyvinvointialueen välisiä yhteistyöryhmiä. Yhteistyö on käynnistynyt vuoden aikana, mutta monelta osin se on koettu hyvin strategiseksi, jolloin yhteys peruspalveluiden toimintaan niin kunnassa kuin hyvinvointialueellakin on jäänyt ohueksi. Mahdollisuuksia yhteistyön kehittämiseen ja parantamiseen tunnustetaan paljon ja työn toivotaan etenevän konkreettisemmalle ja asiakkaita selkeästi palvelevalle tasolle vuoden 2024 aikana.

Pirkanmaan hyvinvointialueen taloudelliset haasteet, henkilöstöpula ja paine talouden tasapainottamiseen on näkynyt alueen kunnille mm. nopeana palveluverkon selvittämisenä ja merkittävinä supistussuunnitelmina palveluverkon laajuuteen ja paikallisesti tarjottaviin sote-palveluihin. Kivijalkapalveluja esitetään korvattavaksi liikkuvilla ja digipalveluilla, joiden suunnitelmaa lähdetään laatimaan pilottien kautta. Supistamissuunnitelmat ovat herättäneet huolta erityisesti niissä kunnissa, joissa kivijalkapalvelua ollaan merkittävästi vähentämässä ja korvaamassa uusien palvelumuodoin, joiden laadusta ja vaikuttavuudesta ei ole vielä varmuutta. Pälkäne on yksi näistä kunnista.

Vuoden 2024 aikana kunnat valmistautuvat työllisyyspalveluiden kokonaisuuden tuloon kuntien vastuulle 1.1.2025 alkaen. Työllisyyspalveluiden uudistuksessa kuntien tulee vastata työllisyyspalveluiden järjestämisestä vähintään 20 000 työllisen väestöpohjaan perustuen. Tämän johdosta Pälkäneen kunnanvaltuusto päätti 24.10.2024, että Pälkäneen kunta liittyy osaksi Tampereen työllisyysaluetta, jossa isäntäkuntana toimii Tampereen kaupunki. Kyseiseen työllisyysalueeseen liittymisestä on päättänyt 15 Pirkanmaan kuntaa. Uuden työllisyysalueen suunnittelua tehdään laajasti vuoden 2024 aikana.

Monista muutoksista ja epävarmuustekijöistä huolimatta Pälkäneen kunta kääntää sivun vuoteen 2024 vaakaassa taloudellisessa tilanteessa, vahvasti tulevaisuuteen katsovana ja dynaamisena kuntana. Kunnan organisaatio on vakiintunut, peruspalvelut toimivat ja yhteistyötä tehdään yli kuntarajojen paremman arjen ja

palveluiden takaamiseksi pälkäneläisille ja alueella vieraileville, jotta täällä olisi mahdollista elää elämän parasta aikaa.

Pälkäneellä 13.11.2023

Pauliina Pikka
kunnanjohtaja

2. Pälkäneen kunnan toimintaympäristö

2.1 Toimintaympäristö

Pälkäne sijaitsee Pirkanmaan maakunnassa ja kuuluu Tampereen seutukuntaan. Kunta sijaitsee maakunnan rajalla ja sillä on naapurikuntia Kanta-Hämeessä ja Päijät-Hämeessä. Naapurikuntia ovat Hattula, Hämeenlinna, Kangasala, Padasjoki ja Valkeakoski. Etäisyys Pälkäneeltä Tampereelle on 35 kilometriä, Hämeenlinnaan 45 kilometriä, Helsinkiin 140 kilometriä ja Lahteen 90 kilometriä. Etäisyys lähimmälle lentoasemalle Tampere-Pirkkalaan on 50 kilometriä.

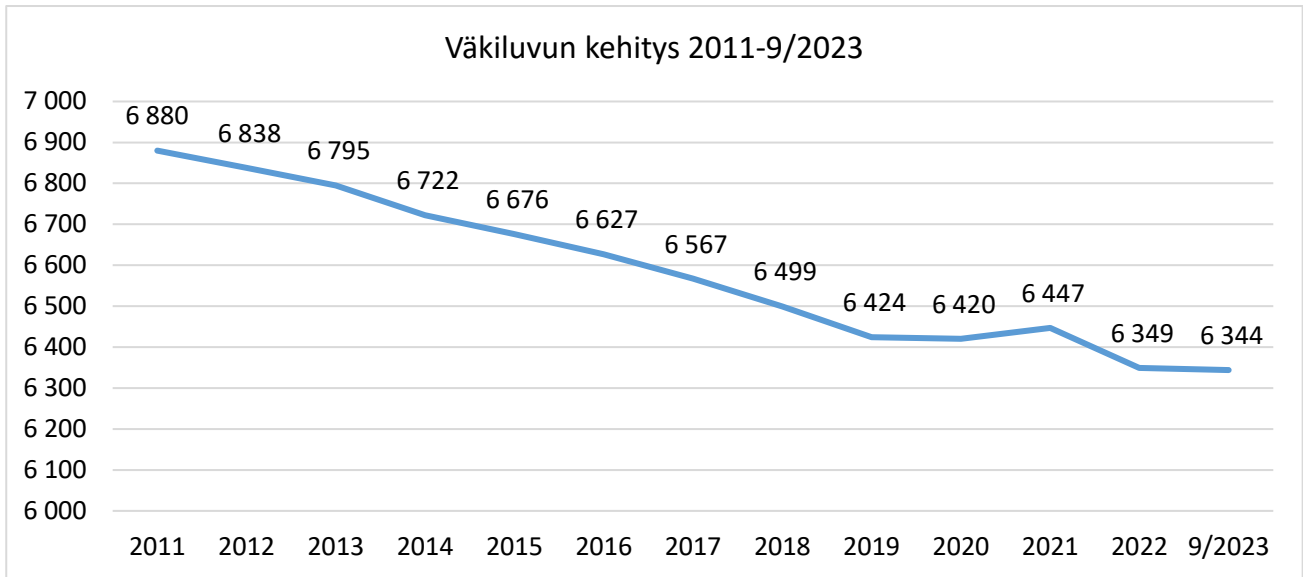
Kunnan asutus on jakautunut kolmeen suurempaan taajamaan (kunnan keskustaajama Onkkaala sekä Luopioisten kirkonkylä ja Aitoo) ja kunnan harvemmin asuttuihin kyliin. Kunnan liikenteen merkittävin yhteys on valtatie 12 Tampereelle ja Lahteen. Kunnan pinta-ala on 739 km² ja se on kokonaispinta-alaltaan Suomen 162. suurin kunta. Vesipinta-alaa on 178 km².

Pälkäneen kunta ei tuota kaikkia palveluitaan itse, vaan niitä järjestetään eri muodoissa toisten kuntien kanssa. Ympäristöterveydenhuollon palvelut tuottaa Tampereen kaupunki. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Tampereen ja Pälkäneen lisäksi Orivesi, Kangasala, Juupajoki, Valkeakoski, Urjala ja Akaa. Maaseutuelinkeinojen hallinnoinnista ja viranomaispalveluista Pälkäneellä on vastannut Lempäälän kunta vuoden 2023 alusta alkaen. Lomituspalvelut Pälkäneelle tuottaa Sastamalan kaupunki. Sosiaali- ja terveystyöpalvelut sekä pelastuspalvelut siirtyivät Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestäviksi vuoden 2023 alusta alkaen.

2.1.1 Väestö

Pälkäneen kunnan keskeisenä haasteena on saada asukasmäärän lasku pysähtymään. Kuntaliitoksen jälkeen vuosina 2007–2009 Pälkäneen kunnan väkiluku kasvoi, mutta on vähentynyt vuodesta 2010 lähtien lukuun ottamatta vuotta 2021. Tilastokeskuksen vuoden 2022 tietojen mukaan kunnan väkiluku oli vuoden lopussa 6 347 asukasta (TP2021 6 447 asukasta). Vuoden 2022 lopussa väestöstä 0-15 -vuotiaita oli 13,8 prosenttia (2021 14,2 prosenttia), 15-64 -vuotiaita 55,6 prosenttia (2021 55,7 prosenttia) ja yli 64-vuotiaita 30,5 prosenttia (2021 30,1 prosenttia). Tilastokeskuksen tietojen mukaan väestöllinen huoltosuhde Pälkäneellä oli vuonna 2022 79,9 prosenttia (2021 79,6 %).

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrän sataa työkäistä (15–64-vuotiaat) kohden. Väestöllinen huoltosuhde heikkenee työkäisen väestönosan vähetessä suhteessa vanhimpiin ikäluokkiin samalla kun ihmisten elinajanodote kasvaa.

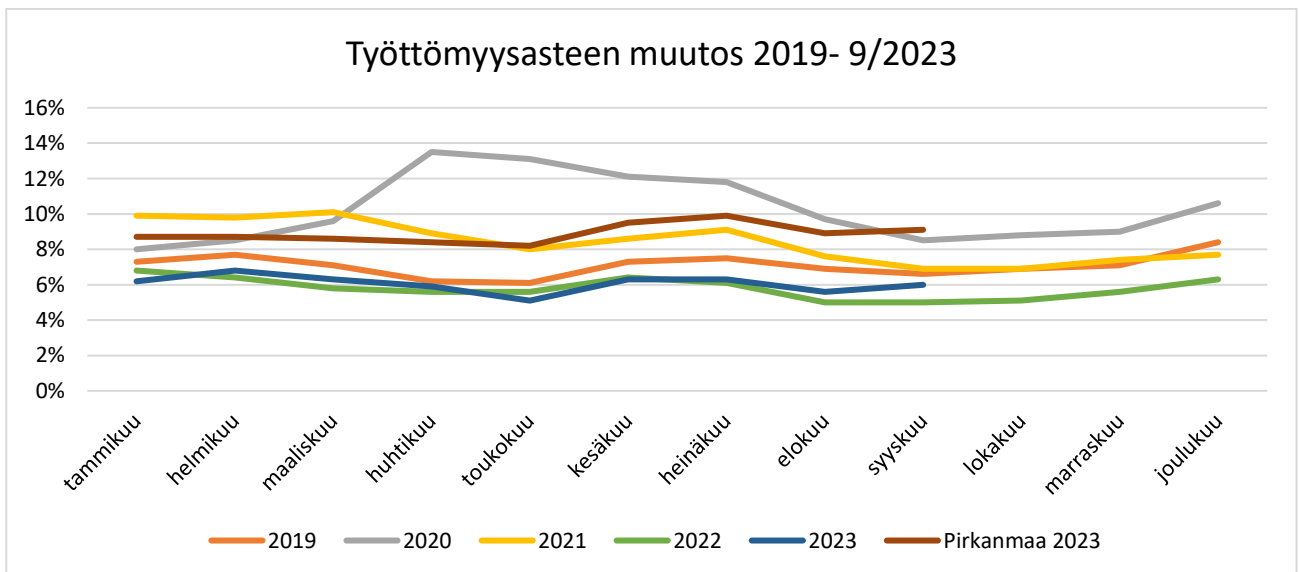


Taulukko: Väkiluvun kehitys 2011 - 9/2023 (Facta-järjestelmän mukainen luku).

2.1.2 Työllisyys

Pirkanmaan työllisyyskatsauksen mukaan Pälkäneen työttömyysaste oli syyskuun 2023 lopussa 6,0 % (167 henkilöä). Edellisvuonna työttömyysaste oli vastaavaan aikaan 5,0 % (140 henkilöä). Alle 25-vuotiaita työttömiä oli 11 (5 henkilöä vuosi sitten). Pitkäaikaistyöttömien lukumäärä oli syyskuun lopussa 41 henkilöä, mikä on 7 henkilöä vähemmän edellisvuoteen verrattuna.

Avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt vuoden 2022 syyskuuhun verrattuna 31 työpaikan verran. Avoimia työpaikkoja oli syyskuussa 29 kappaletta (9/2022 työpaikat 60 kappaletta). Työvoiman saatavuus voidaan nähdä jo merkittävänä ongelmana työmarkkinoiden toimimiselle. Tällä hetkellä myös yleinen taloudellinen tilanne on hyvin haastava erityisesti tietyillä sektoreilla, kuten rakennusalalla. Syyskuussa työttömyysaste koko Pirkanmaalla oli 9,1 %. Pälkäneen työttömyysaste syyskuussa oli kolmanneksi alhaisin Pirkanmaan kunnista (alhaisin työttömyysaste Ylöjärvellä 5,9 %).



Taulukko: Työttömyysasteen muutos Pälkäneellä 2019- 9/2023 (Pirkanmaan työllisyyskatsaus).

2.1.3 Hyvinvoinnin edistäminen

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Kuntalain mukaan kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen on kunnan perustehtävä. Terveystieteiden edistämislaki (1326/2010) velvoittaa kuntaa huolehtimaan terveyden ja hyvinvoinnin edellytysten huomioimisesta kaikkien hallinnonalojen toiminnassa sekä seuraamaan väestön terveyttä, hyvinvointia ja toteutettuja toimenpiteitä.

Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmistettava laajempi hyvinvointikertomus. Laaja hyvinvointikertomus on edellistä valtuustokautta kuvaava ja käynnissä olevan valtuustokauden toiminnan painopisteitä linjaava työkalu kunnan asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitteluun, seurantaan, raportointiin ja arviointiin. Hyvinvointikertomuksen tuottamaa tietoa voidaan käyttää kuntastrategian suunnittelun pohjana ja tieto tukee vuosittaista toiminnan ja talouden suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Hyvinvointikertomuksen tarkoituksena on tukea hyvinvointitiedolla johtamista ja päätöksentekoa. Hyvinvointikertomukseen kootaan yhteenveto väestön hyvinvoinnista ja terveydentilasta, sen vahvuuksista ja kehittämiskohteista eri lähteistä saatujen tietojen pohjalta.

Vuoden 2023 alusta alkaen sosiaali- ja terveystieteiden palvelut siirtyivät hyvinvointialueen järjestettäväksi. Uudistuksen jälkeen vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kuitenkin kunnilla. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät. Kunnille on otettu vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Vuonna 2023 Pälkäne sai HYTE-kertoimen mukaista valtionosuuden lisäosaa 97 460 euroa. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Pälkäneen kunnan hyvinvointisuunnitelman valmistelussa on hyödynnetty Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen- ja suunnitelman aineistoa

Pälkäneen kunnan laaja hyvinvointikertomus vuosille 2021-2025 on käsitelty kunnanvaltuustossa 13.12.2022 (§ 60). Hyvinvointikertomusta 2021-2025 valmisteltiin kunnan hyvinvointityöryhmässä, jossa on edustus kunnan eri tehtäväalueilta. Hyvinvointikertomus laadittiin Kuntaliiton sähköistä hyvinvointikertomusta ja sen indikaattoreita hyödyntäen.

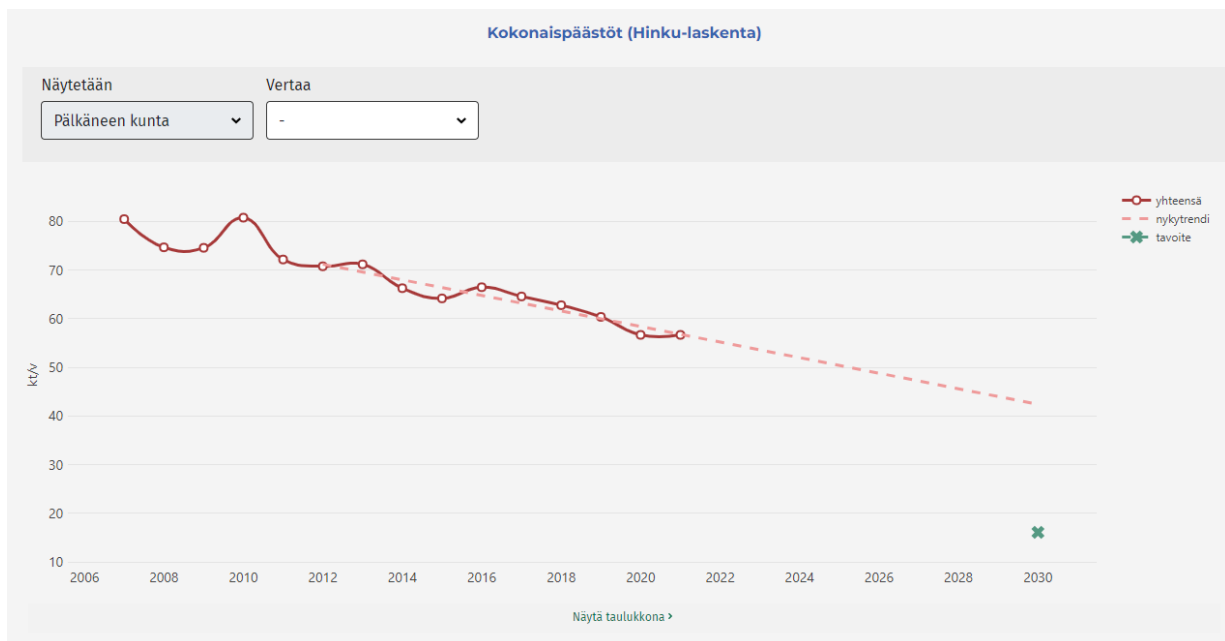
Pälkäneen kunnan nykyisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen ja siten vaikuttaminen kustannuskehitykseen. Se konkretisoi kunnan terveyden edistämisen koordinaation painopisteet vuoteen 2025 asti. Jokaiselle painopisteelle on koottu tavoitteita sekä näille toimenpiteitä, arvioita resurssitarpeiksi ja vastuutahoiksi sekä toteutumisen arviointimenetelyiksi. Nämä on esitetty tarkemmin kunnan hyvinvointisuunnitelman (KV 13.12.2022 § 60) luvussa 6.

2.1.4 Ilmastotyö

Pälkäne on vuodesta 2019 alkaen kuulunut kuntien Hinku-verkostoon. Hinku-kuntana Pälkäne on sitoutunut tavoittelemaan koko alueensa kasvihuonepäästöjen vähentämistä 80 %:lla vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Etelä-Pirkanmaan kuntien Valkeakosken, Akaan, Pälkäneen ja Urjalan yhteinen seudullinen ilmasto-ohjelma hyväksyttiin vuonna 2021. Ilmasto-ohjelman tarkoituksena on tehostaa alueen ilmastotyötä ja osallistua maakunnalliseen kehitykseen. Pirkanmaan maakunta on Hinku-maakunta ja sitoutunut tavoittelemaan hiilineutraaliutta yhdessä alueen kuntien kanssa.

Päästöjen kehitystä seurataan vuosittain Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) laskelmien perusteella. Hinku-verkostossa käytetyllä laskentatavalla ja vuoteen 2007 verrattuna Pälkäneen kokonaispäästöt olivat 56,7 kt CO₂e vuonna 2021 (viimeisin tieto). Tavoitetaso vuodelle 2030 on 16,1 kt CO₂e. Vuoteen 2021 mennessä päästöjä on vähennetty 30 %:a tavoitteen vuodelle 2030 ollessa 80%:a.

Keskeisimmät keinot päästöjen vähentämiseksi ovat energiankulutuksen vähentäminen, uusiutuvan energian käytön lisääminen sekä aurinkosähkön tuotannon mahdollistaminen. Kunnan rakennushankkeissa ja muissa toiminnoissa pyritään hiilijalanjäljen pienentämiseen sekä resurssien käytön optimoimiseen. Lisäksi ympäristö- ja ilmastokasvatusta edistetään metsäeskarin, luontoluokan sekä Suvi-hankkeen kautta. Ilmasto- ja resurssiviisaustyötä tehdään tiiviissä yhteistyössä Etelä-Pirkanmaan kuntien kesken ja Pälkäneen kunta osallistuu useisiin ilmastotyötä edistäviin hankkeisiin. Pälkäneen ilmastotoimenpiteiden etenemistä voi seurata avoimessa ilmastovahti-palvelussa.



Taulukko: Pälkäneen toteutuneet kokonaispäästöt vuodesta 2007 alkaen ja nykytrendin mukainen ennuste vuoteen 2030.

2.2 Talouden lähtökohdat

2.2.1 Talousarvion rakenne ja periaatteet lainsäädännössä

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käytötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa ja taloushoidossa on noudatettava talousarviota.

Käyttötalousosassa toimialojen määrärahat ja tuloarviot sidotaan tavoitteisiin. Valtuusto osoittaa toimieli-melle määrärahan tai asettaa tuloarvion määrätyn tehtävän hoitamiseksi siten, että tehtävälle asetetut ta-voitteet on mahdollista toteuttaa. Käyttötalous ja toiminnan tavoitteet esitetään toimialoittain.

Tuloslaskelmaosa on kunnan kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulo- ja rahoituksen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelmaosaan yhdistellään toimialojen toimintatulot ja toimintamenot. Tuloslaskelmaosassa budjetoidaan valtuustoon nähden sitovat tulosvaikut-teiset tuloarviot ja määrärahat, joita ei ole budjetoitu tehtäväkohtaisissa käyttötalousosissa ja tulosbudje-teissa. Tuloslaskelmaosan sitovia eriä ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja –menot, satunnaiset erät ja tilinpäätössiirrot. Mainittujen erien sitovuuteen sovelletaan samoja perusteita kuin käyttötalousosan ja investointiosan tuloarvioissa ja määrärahoissa. Tuloarvioiden alittuminen ja määrärahan ylittyminen on käsiteltävä talousarviomuutoksena valtuustossa.

Rahoituslaskelma osoittaa, miten talousarvio vaikuttaa kunnan maksuvalmiuteen. Rahoitusosa on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kuvataan toiminnan ja investointien rahavirtaa. Siitä nähdään, miten vuosikate ja muu tulo- ja rahoitus riittävät investointimenojen kattamiseen. Toisessa osassa arvioidaan rahoituk-sen rahavirta. Talousarviota laadittaessa tärkeitä eriä ovat antolainauksen ja lainakannan muutokset sekä kassavarojen muutokset.

Investointiosassa esitetään investointeja koskevat tavoitteet, hankkeiden kustannusarviot ja niiden jaksot-tuminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointiin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot.

2.2.2 Yleinen taloudellinen tilanne ja kuntatalouden näkymät

Yleinen taloudellinen tilanne

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan Suomen talouskehitys pysyy kuluvana vuonna nollan tuntu-massa, kun hintojen ja korkojen nousu vähentävät kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Ulkomaankau-pan nettovaikutus kasvuun sen sijaan on positiivinen, kun tuonti vähenee selvästi vahvan edeltävän vuoden jälkeen. Vuonna 2024 BKT:n odotetaan VM:n ennusteessa kasvavan 1,2 prosenttia kotitalouksien ostovoiman kohentuessa, johtuen mm. hintojen nousun hidastumisesta ja kotitalouksien tulojen kasvusta, mikä parantaa kuluttajien ostovoimaa.

Taloukasvua heikentää kuitenkin edelleen rakentamisen heikko tilanne. Investointinäkymiä voidaan pitää muuten VM:n ennusteen perusteella valoisina, erityisesti tuulivoimainvestointisuunnitelmien suuren määrän osalta. Vuonna 2025 taloukasvun odotetaan vahvistuvan 1,8 prosenttiin, kun kulutuksen kasvun lisäksi vih-reän siirtymän investoinnit lisäävät kotimaista kysyntää. Työllisyys notkahtaa kuluvana vuonna, mutta kasvaa taas vuodesta 2024 lähtien ja vuonna 2025 työllisyysasteen ennusteen olevan 74,3 prosenttia ja työttömyys-asteen puolestaan 7 prosenttia.

Keskipitkällä aikavälillä talouden tuotannon arvioidaan kasvavan maltillisesti. Vuonna 2026 bruttokansan-tuotteen arvioidaan kasvavan noin 1,7 prosenttia ja vuonna 2027 1,6 prosenttia. Bruttokansantuotteen ke-hitystä tukee muun muassa yksityisten investointien kasvu, jonka arvioidaan elpymään markkinakorkojen las-kun seurauksena. (VM, Taloudellinen katsaus, syksy 2023.)

Julkisen talouden näkymät syksyllä 2023

Julkisen talouden alijäämä pieneni vuonna 2022. Alijäämä oli 0,8 %:a suhteessa BKT:hen eli n. 2,2 mrd. euroa. Alijäämän pienenemiseen vaikuttivat mm. verotulojen ja sosiaaliturvamaksujen kertymän kasvu. Lisäksi eri-tyisesti koronapandemiaan hoitoon osoitetut menot supistuivat. Julkisen talouden vahvistuminen jää kuiten-kin väliaikaiseksi.

Talous ei kasva kuluvana vuonna 2023, ja julkisen talouden rahoitusasema alkaa heikentyä. Monet päätös-peräiset toimet heikentävät myös julkista taloutta. Näistä merkittävimmät liittyvät lukuisiin Venäjän Ukrai-naan kohdistaman hyökkäyssodan vuoksi tehtyihin varautumiseen liittyviin toimiin. Suhdanteiden taustalla julkista taloutta heikentää rakenteellisesti väestön ikääntyminen. Nähtävissä oleva lähivuosien taloukasvu ei riitä korjaamaan julkisen talouden tulojen ja menojen välistä epätasapainoa ja alijäämän ennustetaan py-syvän suurena.

Hetkellisesti alentunut julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on alkanut jälleen kasvaa. Valtion-hallinnon ja paikallishallinnon yhteenlaskettu mittava alijäämä sekä nopeasti kohonneet velanhoitokustan-nukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla kauas tulevaisuuteen. Velkasuhteen arvioidaan kipuavan yli 80 prosenttiin keskipitkällä aikavälillä.

Julkisen talouden pysyvä rakenteellinen menojen ja tulojen epäsuhta on akuutti ongelma. Raskaasti alijää-mäisen julkisen talouden velkasuhde on erkaantunut merkittävästi muista Pohjoismaista. Velkasuhteen va-kauttaminen edellyttää julkisen talouden vahvistamista keskimäärin vähintään 0,5 % bruttokansantuotteesta vuosittain. (VM, julkisen talouden suunnitelma vuosille 2024-2027, 9.10.2023.)

Suurin julkisyhteisöjen syvää alijäämää selittävä tekijä on valtionhallinnon alijäämä, joka pysyy vuodesta 2023 alkaen mittavana mm. useiden ajankohtaisten ja luonteeltaan väliaikaisten toimien myötä. Lisäresursseja on osoitettu mm. sisäiseen sekä ulkoisen turvallisuuteen sekä vihreän siirtymän vauhdittamiseen. Valtionhallin-non menoja lisäävät myös uuden T&K-rahoituslain mukaiset T&K-panostukset. Valtion velasta maksetut kor-komenot ovat huomattavasti suuremmat kuin mihin edellisinä vuosina on totuttu. Verkkainen taloukasvu puolestaan vaimentaa verotulojen kasvua.

Julkisyhteisöjen rakenne muuttui vuoden 2023 alussa, kun sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämismääräsiirto siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Kuntahallinto jää painelaskelmassa edelleen alijäämäiseksi. Ikääntyvä rakennuskanta, muuttoliike ja infrarakentaminen pitävät kuntien investointimenot korkeina. Hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa alijäämäisinä. Alijäämä johtuu mm. mittavista investoinneista sekä henkilöstömenoista. (VM, julkisen talouden suunnitelma vuosille 2024-2027, 23.3.2023 ja 9.10.2023).

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan valtio sitoutuu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus kompensoidaan kunnille. Peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan tehtävien ja velvoitteiden laajennuksiin sekä uusiin tehtäviin osoitetaan 100-prosenttinen valtionosuus.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus laskee vuonna 2024 vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 290 milj. eurolla noin 2,5 mrd. euroon. Muutos johtuu pääosin vuonna 2023 sote-uudistuksen yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden kustannusten ja tulojen tarkentumisesta sekä sen vuoksi valtionosuuteen tehtävistä korjauksista. Jotta kuntataloudesta siirtyisi uudistuksen yhteydessä yhtä paljon kustannuksia ja tuloja, tulee tämän hetken arvion mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta vähentää vuodesta 2024 alkaen pysyvästi noin 224 milj. euroa. Siirtyvien kustannusten ja tulojen tarkentumisesta johtuva valtionosuuden vähennys huomioidaan vuoden 2023 osalta takautuvasti vuosina 2024 ja 2025, minkä vuoksi peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetaan 112 milj. euron määräaikainen vähennys kyseisinä vuosina. Vähennyksen määrä tarkentuu marraskuussa 2023, kun sote-uudistukseen liittyvät rahoituslaskelmat päivitetään lopullisiksi vuoden 2022 verotuksen valmistuttua. (Valtiovarainministeriön kuntatalousohjelma vuosille 2024-2027, 9.10.2023).

Kuntatalousohjelman mukaan kehyskauden lopussa vuonna 2027 kuntien peruspalvelujen valtionosuudet ovat noin 3,5 mrd. euroa. Peruspalvelujen valtionosuutta korottavat vuonna 2025 työvoimapolitiikan järjestämismääräsiirto kunnille ja kuntien työttömyysturvan rahoitusosuuden kasvattaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet alenevat reaalisesti hieman kehyskaudella oppilas- ja opiskelijamäärien alenemisesta johtuen.

Peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetaan yhden prosenttiyksikön indeksikorotusta vastaava vähennys vuosina 2024–2027, mikä pienentää kuntien valtionosuutta noin 24 milj. euroa vuonna 2024. Toisaalta hallitusohjelman mukainen maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus 0,93 prosentista 1,30 prosenttiin vuodesta 2024 alkaen vahvistaa kuntataloutta arviolta noin 108 milj. eurolla vuodesta 2024 alkaen. Hallitusohjelmassa kunnille ei osoiteta uusia tehtäviä tai velvoitteita vuonna 2024.

Hallitusohjelma sisältää myös monia kuntien toimintaan ja talouteen vaikuttavia uudistuksia. Hallitusohjelman mukaisesti kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantumisen sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätistuntoaikana 2025, ja uuden lainsäädännön tulla voimaan 1.1.2026. Myös TE-palveluiden rahoitusmallia tarkistetaan ja työvoimapolitiikan lakisäädöksiä palveluprosessia kevennetään.

Tällä kehyskaudella kuntien kiinteistökatuun kohdistuu etenkin sote-uudistuksen seurauksena tarve uudelleenjärjestelyihin, joilla tulee olemaan vaikutuksia kuntatalouteen. Hallitusohjelman mukaisesti käynnistetään julkisen sektorin tilaohjelma, jonka tavoitteena on tehostaa julkisen sektorin tilakustannuksia merkittävästi sekä hakea ratkaisuja valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien välisiin tilaomaisuuskysymyksiin. Kuntien

on lisäksi mahdollista saada sote-uudistukseen liittyvistä omaisuusjärjestelyjen kustannuksista korvausta tiettyin ehdoin.

Lisäksi osana julkista taloutta ja työllisyyttä kohentavia toimia sosiaaliturvaetuuksiin ja erityisesti työttömyysturvaan ja asumisen tukiin tehdään muutoksia, jotka vaikuttavat välillisesti myös kuntien verotuloihin ja kuntien rahoitusosuuteen toimeentulotuesta. Muutoksilla on toimeentulotukea sekä lisääviä että vähentäviä vaikutuksia.

Kuntatalouden kehitysarvio vuodelle 2024-2026

Valtiovarainministeriön laatimassa vuosien 2024–2027 kuntatalousohjelman painelaskelmassa kuntatalouden lukuja tarkistettiin alaspäin. Vuosi 2023 näyttää kuntataloudessa edelleen vahvalta osittain kertaluonteisten tekijöiden vuoksi, mutta sote-uudistuksen vuoksi siihen liittyy edelleen huomattavaa epävarmuutta. Käännös heikompaan on kuitenkin edessä, kun alkuvuoden suotuisa tulokehitys hiipuu talouskasvun vaimenemisen ja kuntien saamat poikkeuksellisen suuret verohännät poistuvat.

Kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden tilinpäätösennusteet indikoivat merkittävää toimintakatteiden heikkenemistä kuluvana vuonna 2023 viime vuoteen verrattuna. Kuntataloudessa paineita aiheuttaa etenkin kustannusten nopea nousu, sillä vuoden 2023 sopimuskorotukset nostavat palkkoja 4,85 prosenttia ja inflaatio on pitkittynyt. Kiihtyneen inflaation täysimääräiset vaikutukset näkyvät kuntapuolella osin viiveellä pitkien ostopalvelusopimusten vuoksi. Kuntatalouden toimintamenot kasvavat painelaskelmassa vuosina 2024–2027 pääasiassa hintojen kasvun vuoksi, sillä koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve pysyy painelaskelmassa kehysvuosina laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pienenemisen vuoksi. Poikkeuksen tähän muodostaa ainoastaan vuosi 2025, jolloin kunnille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä ja samalla niiden rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan.

Vuonna 2025 työ- ja elinkeinopalvelut siirretään kuntien vastuulle. Muutos laajentaa kuntien tehtäväkenttää ja kasvattaa kuntatalouden toimintamenoja vajaalla 900 milj. eurolla vuonna 2025. Uudistuksen myötä kuntien henkilöstömäärä kasvaa noin neljällä tuhannella henkilötyövuodella, mikä näkyy vuonna 2025 etenkin henkilöstömenojen voimakkaana kasvuna. Uudistus laajentaa kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksien rahoituksesta, mikä puolestaan heijastuu vuonna 2025 avustusmenojen tason muutokseen. Uudistuksen seurauksena työllisyyskehityksellä on jatkossa entistä suurempi vaikutus kunnan talouteen. Uusiin avustusmenoihin vaikuttaa etenkin työttömyyden kehitys, jonka on ennustettu asettuvan noin 6,4 prosenttiin vuosina 2025–2027, sekä muutokset työttömyysetuuksien tasoa määrittävässä kansaneläindeksissä. Hallitus on päättänyt muun muassa sosiaalietuuksiin, kuten työmarkkinatukeen, lastenhoidon tukiin ja peruspäivärahaan, liittyvästä indeksijäädystä vuosina 2024–2027.

Kunnilla on merkittäviä investointitarpeita muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän vuoksi. Investointiympäristön epävarmat näkymät ja noussut korkotaso voivat kuitenkin lykätä investointeja eteenpäin tai estää niiden toteutumisen. Julkisten opetusrakennusten ja kokoontumisrakennusten rakennusluvut ovat kääntyneet laskuun. Investointien oletetaan palaavan normaalille kasvu-uralleen vuoden 2023 jälkeen ja niiden osuus bruttokansantuotteesta on pidetty painelaskelmassa vakiona tarkastelujakson loppuvuosina.

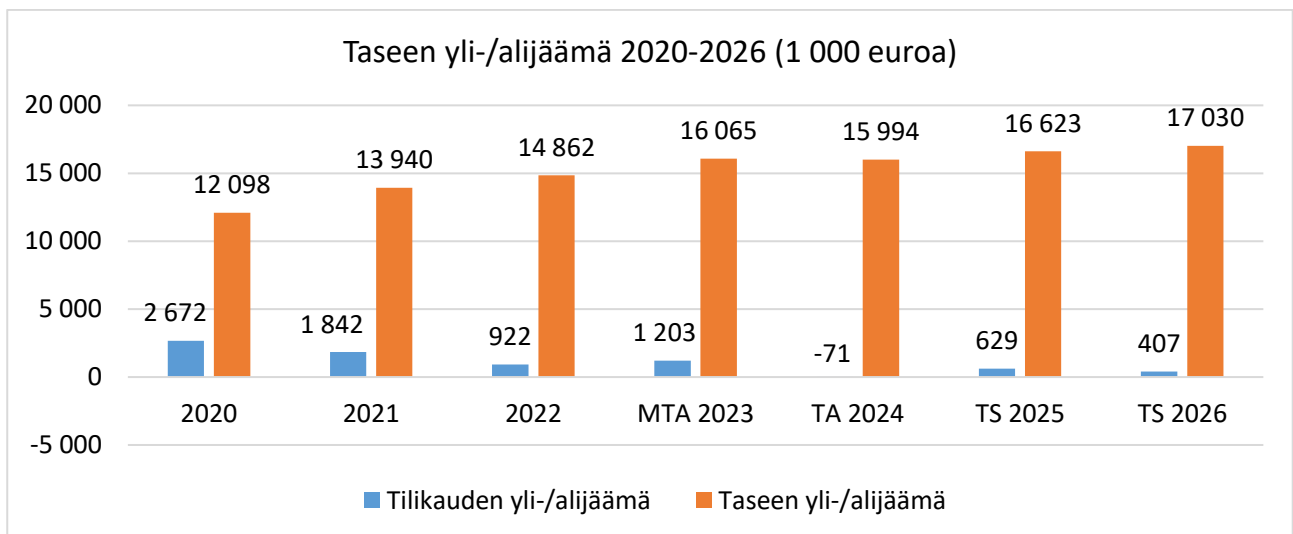
Verotulot laskevat 5,0 prosenttia vuonna 2024, mikä on seurausta siitä, että sote-uudistuksen vaikutus näkyy kuntien verotuloissa viiveellä verovuoden verojen kertyessä useamman kalenterivuoden aikana. Verotulojen laskua hidastaa työttömyysvakuutusmaksun aleneminen, mikä kasvattaa kuntien verotuloja 85 milj. euroa vuodesta 2024 alkaen. Tämän jälkeen kuntien verotulojen kehitys normalisoituu keskimäärin 3,2 prosentin vuotiseen kasvuun vuosina 2025–2027.

Kuntien valtionosuudet laskevat ensi vuonna 9,0 prosenttia. Kuntien valtionosuuksia pienennetään sote-siirtolaskelman tarkentumisen seurauksena. Lisäksi hallituksen valtionosuuksiin kohdistama yhden prosenttiyksikön indeksijarru hidastaa valtionosuuksien kehitystä. Kuntien valtionosuuksien kasvu jää tarkasteluvuosina varsin maltilliseksi lukuun ottamatta vuotta 2025, josta alkaen kuntien valtionosuuksissa huomioidaan kunnille siirtyvät vastuut TE-palvelutehtävien ja työttömyysetuuksien rahoituksesta.

VM:n painelaskelman perusteella vuosikateet riittävät kattamaan poistot kaikkina tarkasteluvuosina (2024-2027), mutta nettoinvestointeihin ne eivät riitä. Tulojen ja menojen epätasapaino merkitsee kuntataloudessa sopeutuspainetta tuleville vuosille. Sopeutus voidaan tehdä menoja vähentämällä, tuloja lisäämällä tai näiden yhdistelmällä. Palveluverkon ennakoiva suunnittelun ja investointien tarveharkinnan tärkeys korostuvat. Ongelmat osaavan työvoiman saatavuudessa, kaupungistuminen, syntyvyyden pienentyminen sekä vihreä siirtymä edellyttävät uusia palveluiden järjestämistapoja, joissa yhteistyö korostuu.

2.2.3 Pälkäneen kunnan talouden lähtökohdat

Pälkäneen kunnan tilinpäätökset ovat olleet ylijäämäisiä vuosina 2019-2022. Myös kuluvasta vuodesta 2023 ennustetaan ylijäämäistä. Kuluvan vuoden 2023 muuetun talousarvion mukainen ylijäämä taseessa olisi vuoden lopulla noin 16 miljoonaa euroa. Vaikka taseessa oleva ylijäämä ei olekaan pankkitilillä olevaa rahaa, antaa se hyvät lähtökohdat tuleviin vuosiin. Vuoden 2024 talousarvio on hieman alijäämäinen, mutta taloussuunnitelmavuosina 2025-2026 talouden ennakoidaan kääntyvän jälleen ylijäämäiseksi. Suunnitelmavuodet pitävät kuitenkin sisällään hyvin paljon epävarmuustekijöitä.



Taulukko: Taseen yli-/alijäämä 2020-2026.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastuspalveluiden järjestämistä vastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille on vaikuttanut merkittävästi kunnan rahoitukseen verotulojen ja valtionosuuksien pienentymisen myötä. Kuntien tulee selvittää nykyisistä vastuistaan ja velvoitteistaan pienemmällä tulorahoituksella kuin aiemmin ennen hyvinvointialueuudistuksen voimaantuloa.

Pälkäneen kunnan ennakkolliset valtionosuudet ovat vähentyneet kohtalaisen merkittävästi syksyn 2023 aikana tulleiden tuoreimpien valtionosuuspäivitysten myötä, mikä on heikentänyt kunnan rahoitusasemaa ja

erityisesti käyttötalouden tasapainoa. Valtionosuuden määrä on pienentynyt noin 374 000 eurolla (-9,2 %:a) kesäkuussa annetun talousarviokehysten määrästä. Tuoreimmissa ennakollisissa valtionosuuslaskelmissa valtionosuuden määrän ennakoitaan laskevan keskimäärin myös yleisesti kuntakentällä. Pälkäneen kunnan verotulojen ennakoitaan niin ikään laskevan noin 366 000 eurolla (-2,4 %) kuluvaan vuoteen 2023 nähden johtuen niin sanotun verohännän vaikutuksen poistumisesta vuonna 2024. Kuluvana vuonna 2023 kunnat saivat vielä alkuvuodesta verotuloja aiemmilla suuremmilla veroprosenteilla.

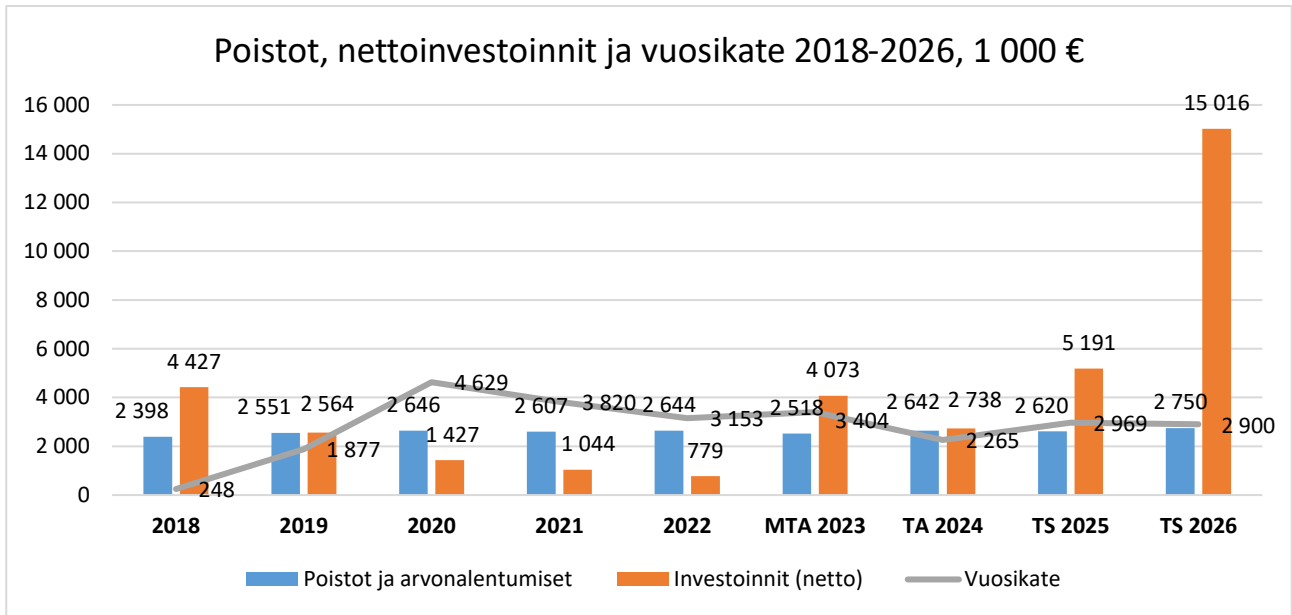
Toimintakulujen kokonaismäärä talousarviossa 2024 on noin -20,76 miljoonaa euroa eli noin 1,32 miljoonaa euroa vuoden 2023 muutettua talousarviota enemmän (+6,8 %). Toimintatuotot nousevat talousarvion mukaan noin 571 000 eurolla kuluvaan vuoden 2023 talousarvioon nähden ollen noin 4,52 miljoonaa euroa (+14,4 %). Toimintakate on talousarviossa 2024 noin -16,24 milj. euroa eli toimintakate heikkenee noin 748 000 eurolla (+4,8 %).

Verotuloiksi arvioidaan 14,69 milj. euroa ja valtionosuuksiksi 3,69 milj. euroa. Verotulojen arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton laatimaa kuntakohtaista veroennustekehikkoa ja valtionosuuksissa Kuntaliiton sekä valtiovarainministeriön ennakollisia valtionosuuslaskelmia. Valtionosuuden lopullinen määrä vuodelle 2024 tarkentuu kuitenkin vasta joulukuussa 2023. Taloussuunnitelmavuosien 2025-2026 valtionosuuslaskelmat perustuvat valtiovarainministeriön kuntatalousohjelman painelaskelmakehikon lukuihin. Rahoitustuottojen ja -kulujen ennakoitaan olevan vuonna 2024 noin 119 000 euroa (MTA 2023 noin -41 000 euroa) korkotuottojen maltillisen kasvun myötä.

Vuosikate talousarvioesityksessä on noin 2,26 milj. euroa ja noin -2,64 milj. euron poistojen jälkeen tilikauden tulos on noin -0,38 milj. euroa. Poistoeron vähennyksen (+0,31 milj. euroa) jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostuu noin -0,07 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuodet 2025 ja 2026 ovat tilikauden tuloksen osalta ylijäämäisiä. Taloussuunnitelma 2024-2026 on kokonaisuudessaan noin 0,9 milj. euroa ylijäämäinen. Investointimenot vuosille 2024 - 2026 ovat yhteensä noin -23,39 miljoonaa euroa. Vuoden 2024 investointimenot ovat -2,86 milj. euroa, vuonna 2025 - 5,31 milj. euroa ja vuonna 2026 -15,14 milj. euroa. Investointitulo on budjetoitu 0,12 milj. euroa kullekin vuodelle.

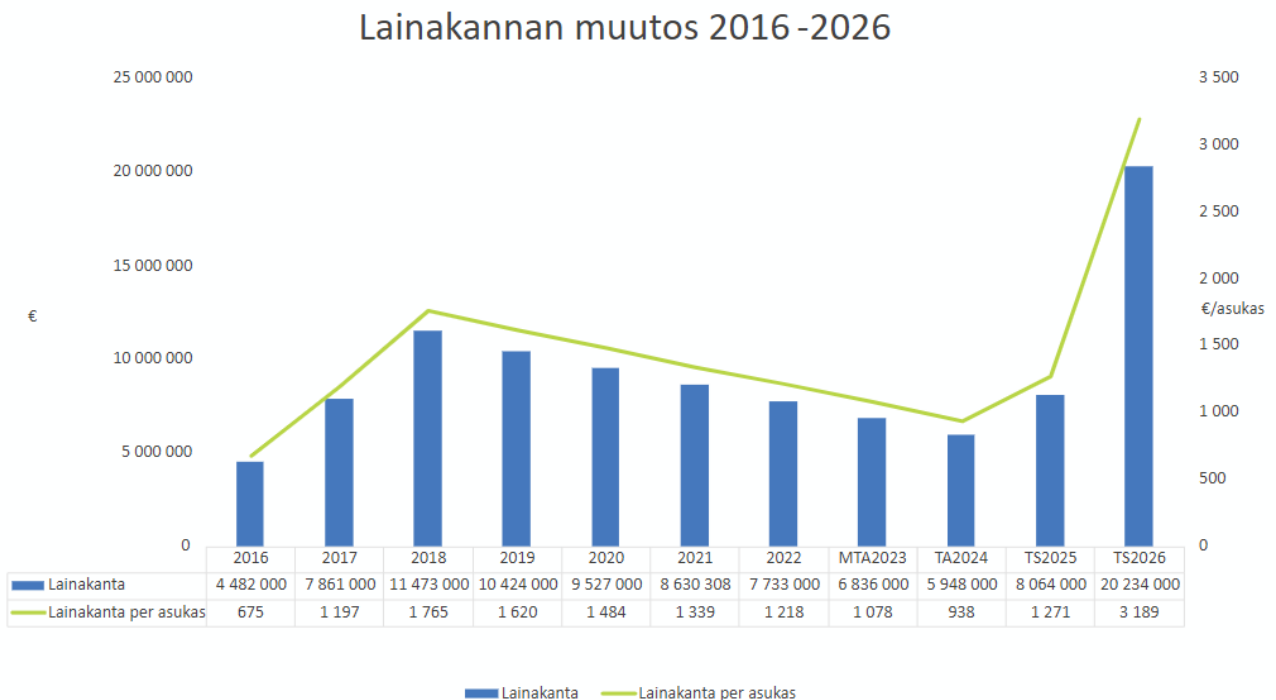
Rahoituslaskelman mukaan uutta pitkäaikaista lainaa ei ole tarvetta nostaa talousarviovuonna 2024. Taloussuunnitelmavuosille 2025 ja 2026 kaavailtujen isojen investointien vuoksi suunnitelmavuosina uutta talousarviolainaa ennakoitaan otettavan yhteensä 16 milj. euroa (3 milj. euroa vuonna 2025 ja 13 milj. euroa vuonna 2026). Nykyisiä lainoja lyhennetään vuosittain vajaalla 0,9 milj. eurolla.

Taloussuunnitelmakaudella toiminnan ja investointien rahavirta on yhteensä noin -15,1 miljoonaa euroa miinuksella eli vuosikate ei riitä investointien kattamiseen. Keskeisimpänä tekijänä tälle on talousarvioesityksen investointiosassa esitettävän uuden koulu- ja päiväkotikiinteistön rakentaminen Onkkaalaan. Näin ollen investoinnit toteutettaisiin taloussuunnitelmakaudella kassavaroja käyttämällä sekä pitkäaikaista lainaa nostamalla.



Taulukko: Poistot, nettoinvestoinnit ja vuosikate 2018-2026.

Muutetun talousarvion 2023 mukaan kunnan lainakanta olisi vuoden lopussa noin 6,8 milj. euroa eli 1 078 euroa asukasta kohden. Vuoden 2026 loppuun mennessä kunnan lainakannan arvioidaan kasvavan noin 20,2 milj. euroon, jolloin lainaa olisi noin 3 200 euroa asukasta kohden. Kuntien keskimääräinen lainakanta vuonna 2022 oli 3 378 euroa/asukas, joten mittavien investointien aiheuttamasta lainakannan kasvusta huolimatta Pälkäneen kunnan lainakanta olisi edelleen vuonna 2026 Suomen kuntien keskimääräistä tasoa tai sen alle.



Taulukko: Pälkäneen kunnan lainakannan muutos 2016-2026.

3. Pälkäne parasta aikaa 2030 –kuntastrategia

Pälkäneen kunnanvaltuusto on 7.12.2022 § 93 hyväksynyt Pälkäneen kunnalle uuden kuntastrategian ”Pälkäne parasta aikaa 2030”. Kuntastrategiassa on määritelty se tahtotila, johon pyritään ja ne tavoitteet, joiden kautta tuo tahtotila saavutetaan. Strategian toimeenpano tapahtuu talousarviossa määriteltyjen toimenpiteiden kautta.

Pälkäneen kuntastrategian tahtotila, tavoitteet ja painopistealueet:



Hyvinvoinnin, elinvoiman ja kestävän kehityksen painopistealueiden sisältö on määritelty seuraavasti:

HYVINVOINTI	ELINVOIMA	KESTÄVÄ KEHITYS
<p>Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy Pälkäneen kunnan tavoitteena on hyvinvoivat ja onnelliset asukkaat. Palveluita pyritään järjestämään hyvinvointivaikutuksia ennakoiden ja syrjäytymistä ehkäisten. Palveluiden järjestämisessä huomioidaan haavoittuvassa asemassa olevat asukasryhmät.</p>	<p>Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen Pälkäne on hyvä paikka rittää ja tehdä työtä. Pälkäneläiset yhteisöt tukevat kunnan elinvoiman kehittymistä ja positiivista yrityskulttuuria. Kunnan palvelut ja toimintaympäristöt tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset yritykset ja paikallisyhteisöt ovat tärkeä voimavara.</p>	<p>Kunnan talous on tasapainossa Kunnan käyttötalous saadaan tasapainoon ja vahvistetaan kunnan investointikykyä elinvoimaa ja tulevaa kehitystä tukeviin investointeihin. Talouteen liittyvissä päätöksissä arvioidaan niiden vaikutusta toimintaan ja talouteen pitkällä aikavälillä.</p>

<p>Kuntalaisten hyvinvointia tukevien palveluiden kehittämisen eri ikäryhmät huomioiden Kuntalaisia tuetaan ja kannustetaan aktiiviseen, hyvinvointia tukevaan elämäntapaan. Kunta tarjoaa liikunnan ja kulttuurin palveluita ja toimintaympäristöjä mahdollistamalla monipuolisen hyvinvoinnista huolehtimisen.</p>	<p>Positiivinen muuttovirta Pälkäneen vetovoima on hyvä ja kuntaan muuttaa enemmän uusia asukkaita kuin kunnasta muuttetaan pois. Kunta saa monipuolisesti uusia asukkaita eri ikäryhmistä. Kuntaa ja sen asumismahdollisuuksia markkinoidaan vahvasti potentiaalisille uusille asukkaille.</p>	<p>Päätöksissä, hankinnoissa ja toiminnassa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja Pälkäneen kunta on sitoutunut toteuttamaan Etelä-Pirkanmaan ympäristöohjelmaa. Päätöksiä ja hankintoja tehdessä arvioidaan niiden ympäristövaikutuksia.</p>
<p>Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi Pälkäneen kunnan henkilöstö on osaava, motivoitunut ja hyvinvoiva. Työtä ja työympäristöjä kehitetään aktiivisesti ja työssä viihdytään.</p>	<p>Monipuolisten asumisratkaisujen ja -ympäristöjen edistäminen Kunta edistää toiminnallaan monipuolisten asumismahdollisuuksien ja -ympäristöjen kehittämistä ja ideointia paikkakunnalle sekä markkinoi eri asumismuotoja ja tontteja aktiivisesti.</p>	<p>Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia Kunta toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa kuntalaisten kanssa niin kuntalais- ja kyläiltojen, kuulemistilaisuuksien kuin sähköisenkin vuorovaikutuksen osalta.</p>

DIGITALISAATIO Pälkäneellä edistetään digitaalisten palveluiden käyttöönottoa kuntalaisten hyvinvoinnin, kunnan elinvoiman ja kestäväen kehityksen edistämiseksi.

Pälkäneen kunta kuuluu Suomen hinku-kuntien verkostoon (hiilineutraalit kunnat) ja on sitoutumassa KETS-sopimukseen (kuntien energiatehokkuussopimus). Etelä-Pirkanmaan yhteistä ilmastostrategiaa toteutetaan ja ympäristötoimista raportoidaan vuonna 2022 käyttöön otetun Ilmastovahti-palvelun kautta. Pälkäneen kunnalla on yhteinen ilmastoasiantuntijan resurssi Akaan, Urjalan ja Valkeakosken kanssa.

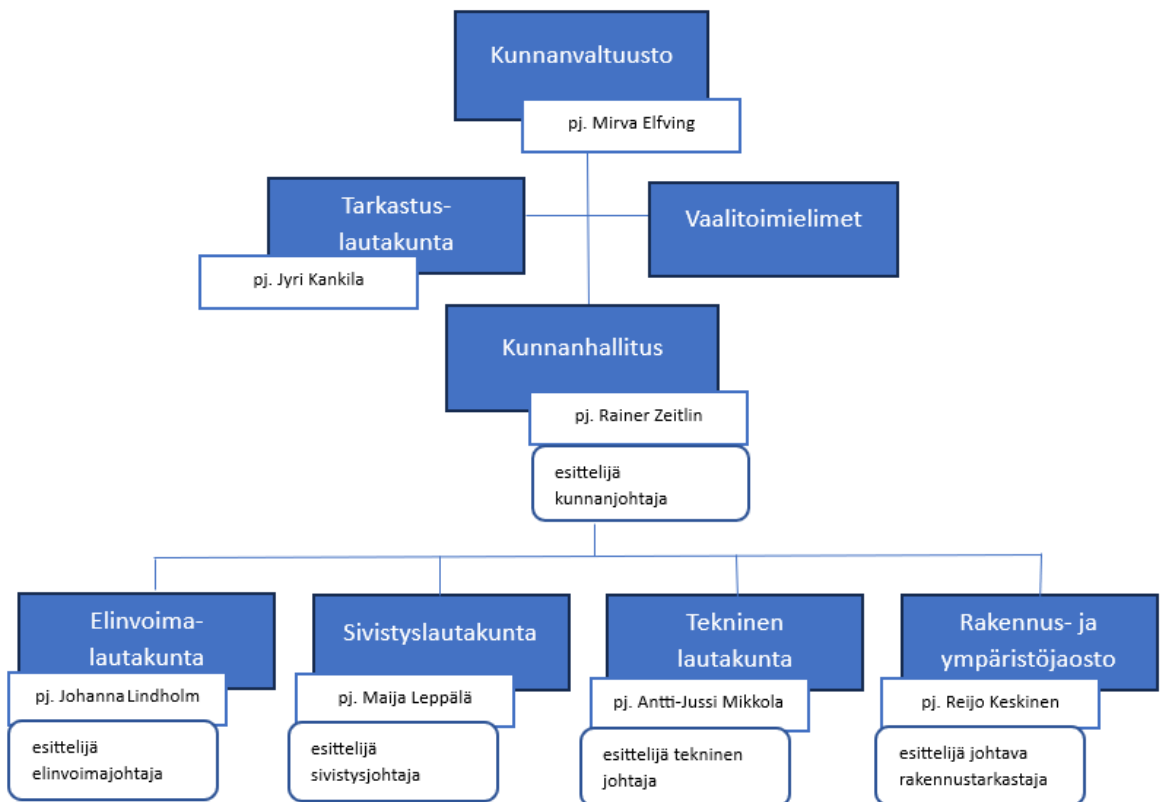
Asukasluku	6 421	6 400 tai suurempi
Tuloveroprosentti	21,50	alle kuntien keskiarvon (v. 2021 ka = 20,98)
Kunnan lainamäärä/asukas	1 484 €	alle kuntien keskiarvon
Konsernin lainamäärä/asukas	4 118 €	v. 2020 ka = 3 458 € / 7 481 €)
Myytyjen asuintonttien määrä/vuosi	5 (v. 2020)	10
Yritysten määrä	650	700
Perustettujen yritysten määrä/vuosi	32	40
Yrityksissä olevien työpaikkojen määrä	1 193 (2019)	1 300
Työttömyysprosentti	7,6 (8/2021)	6 % tai pienempi
Kuntalaisten kokonaistyytyväisyys asteikolla 1-5	3 (kysely v. 2021)	4
Kunnan henkilöstön yleisarvosana työnantajalle asteikolla 1-5	3,4 (v. 2021)	4
*Ilmastopäästöjen määrän väheneminen vuoteen 2007 verrattuna	- 25 %	- 80 %
Hiilineutraaliuteen tähtäävät uudet toimintatavat tai teot/vuosi	2	3
**Kuntaliiton elinvoimaindikaattori	-4,56	7
Kuntalaisten osallistaminen – tilaisuudet ja kyselyt/vuosi		10
Kuntalaiskyselyyn vastanneiden määrä	504	650

Strategian toteutumista arvioidaan paitsi talousarviossa asetettujen tavoitteiden, toimenpiteiden ja mittareiden kautta, niin myös strategialle määritellyn mittariston avulla. Strategian mittaristoa tarkastellaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä ja se tarkistetaan kerran valtuustokaudessa kuntastrategian tarkastamisen yhteydessä viimeistään vuoden 2023 loppuun mennessä.

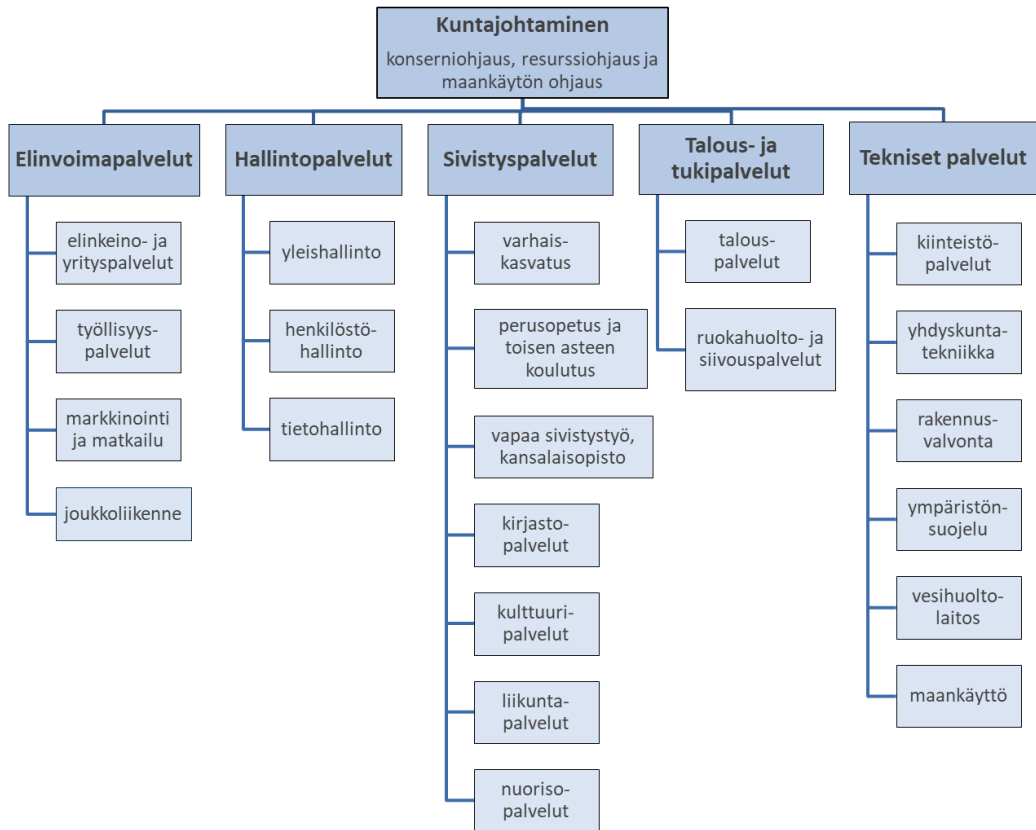
4. Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2025–2026

4.1 Organisaatio

Luottamushenkilöorganisaatio



Henkilöstöorganisaatio



4.2 Talousarvion sitovuus ja seuranta

Valtuustolle toimitettava talouden ja toiminnan seuranta toteutetaan neljännesvuosittain. Kunnanhallitus antaa seurannasta yksityiskohtaiset ohjeet talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa. Merkittävimpien konserniyhtiöiden talouden ja toiminnan seuranta toteutetaan puolivuositteittäin kunnan puolivuotiskatsauksen yhteydessä.

Pälkäneen kunnan talousarvion käyttötalousosa sisältää ulkoiset menot ja tulot. Vuoden 2024 toimialojen määrärahat nettona ovat valtuustoon nähden sitovia, taloussuunnitelmavuosien 2025 ja 2026 osalta määrärahat ovat toiminnan kehittämistä ohjaavia.

Talousarviovuoden aikana ilmenevät määrärahojen ylityspaineet ja mahdolliset tulosarvioiden alitukset tulee tuoda esiin talouden seurantaraporteissa. Mikäli kuitenkin määrärahaylityksiä ja tulovajauksia ennakoidaan niitä estävistä toimenpiteistä huolimatta tulevan tilikaudella, tulee asianosaisen toimielimen tehdä esitys kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle lisämäärärahan myöntämisestä/tuloarvion muuttamisesta. Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana.

Sitovuustasot valtuustoon nähden:

SITOVAT MÄÄRÄRAHA-ARVIOT VUODELLE 2024, ulkoiset (€)

Käyttötalousosa:

Toimintakate (toimintatuottojen ja –kulujen erotus, netto)

Tarkastustoimi	-28 008
Hallintopalvelut	-1 240 449
Talous- ja tukipalvelut	-2 381 258
Maankäyttö ja kaavoitus	-113 789
Elinvoimapalvelut	-931 932
Sivistyspalvelut	-9 788 247
Sosiaali- ja terveystyöpalvelut	-183 911
Tekniset palvelut	-1 900 654
Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	-227 436
Vesihuoltolaitos	556 501

Tuloslaskelmaosa:

Rahoitustulot ja –menot, netto	119 000
Verotulot	14 694 000
Valtionosuudet	3 690 755

Investointiosa:

Investointitulot ja –menot, netto	-2 738 000
-----------------------------------	------------

Rahoitusosa:

Antolainauksen muutokset	0
Lainakannan muutokset	-888 000
Oman pääoman muutokset	0

4.3 Tilivelvollisuus

Kuntalaki ja muu lainsäädäntö asettavat vaatimuksia kunnan luottamushenkilöiden, johdon ja esimiesten johtamistyölle sekä alaisensa toiminnan valvonnalle. Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat valtuustoa lukuun ottamatta muiden luottamushenkilötoimielinten jäsenet sekä johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisia viranhaltijoita ovat kunnanjohtaja, hallintojohtaja, talousjohtaja, sivistysjohtaja, tekninen johtaja ja elinvoimajohtaja. Lisäksi tilivelvollisia viranhaltijoita ovat toimintayksiköiden esimiehet sekä hallintosäännössä määrätyt toimielinten esittelijät.

Kuntalain mukaan tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi. Tilintarkastuskertomuksessa voidaan kohdistaa häneen muistutus, ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä ja myös tekemättä jättämisestä. Tilivelvollisella on siis vastuu johtamansa toiminnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuudesta ja jatkuvasta kehittämisestä. Sisäinen valvonta tarkoittaa toimintatapoja, joilla varmistetaan toiminnan lainmukaisuus, resurssien optimaalinen käyttö sekä johtamiseen käytettävän tiedon riittävyys. Riskejä arvioimalla tunnistetaan ja arvioidaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia riskejä. Sen jälkeen korjataan tarvittaessa toimintaa ja tehdään päätöksiä riskien hallitsemiseksi.

Tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa, onko kaupungin sisäinen valvonta, riskienhallinta ja konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti. Tilintarkastaja antaa kultakin tilikaudelta valtuustolle tilintarkastuskertomuksen. Kertomuksessa esitetään, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja toimielimen tehtävälleen johtavalle viranhaltijalle eli tilivelvollisille myöntää vastuuvapaus.

4.4. Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosa, ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	TA 2023	TA Muutokset 2023	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
PÄLKÄNEEN KUNTA							
TOIMINTATULOT	9 170 347	7 924 806	-68 000	7 856 806	8 682 503	8 682 003	8 682 003
Myyntitulot	4 544 695	4 186 860	12 000	4 198 860	4 506 996	4 506 496	4 506 496
Maksutulot	428 721	393 140	-80 000	313 140	341 550	341 550	341 550
Tuet ja avustukset	1 028 864	382 045		382 045	392 974	392 974	392 974
Muut toimintatuotot	3 168 067	2 962 761		2 962 761	3 440 984	3 440 984	3 440 984
TOIMINTAMENOT	-51 308 390	-23 211 266	-137 000	-23 348 266	-24 921 686	-25 551 991	-25 979 686
Henkilöstömenot	-11 412 964	-11 174 654	-137 000	-11 311 654	-12 010 404	-12 357 308	-12 664 942
Palvelujen ostot	-34 413 826	-6 822 325		-6 822 325	-7 523 210	-7 596 718	-7 671 257
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 311 941	-2 297 150		-2 297 150	-2 406 402	-2 439 774	-2 473 613
Avustukset	-628 007	-547 000		-547 000	-544 000	-712 808	-716 669
Muut toimintamenot	-2 541 652	-2 370 136		-2 370 136	-2 437 670	-2 445 383	-2 453 205
TOIMINTAKATE	-42 138 043	-15 286 459	-205 000	-15 491 459	-16 239 183	-16 869 988	-17 297 683
VEROTULOT	26 505 125	14 442 000	618 000	15 060 000	14 694 000	15 062 000	15 398 000
VALTIONOSUUDET	18 708 748	3 940 255	218 996	4 159 251	3 690 755	4 658 191	4 680 191
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	76 767	-140 705	100 000	-40 705	119 000	119 000	119 000
Korkotulot	46 976	56 295	100 000	156 295	210 000	210 000	210 000
Muut rahoitustulot	197 199	87 000		87 000	89 000	89 000	89 000
Korkomenot	-132 813	-181 000		-181 000	-160 000	-160 000	-160 000
Muut rahoitusmenot	-34 596	-103 000		-103 000	-20 000	-20 000	-20 000
VUOSIKATE	3 152 596	2 955 091	731 996	3 687 087	2 264 572	2 969 203	2 899 508
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-2 643 987	-2 518 116		-2 518 116	-2 642 190	-2 620 432	-2 750 624
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 632 707	-2 518 116		-2 518 116	-2 642 190	-2 620 432	-2 750 624
Arvonalentumiset	-11 279						
SATUNNAISET ERÄT	5 968						
Satunnaiset tulot	5 968						
TILIKAUDEN TULOS	514 578	436 975	731 996	1 168 971	-377 618	348 771	148 884
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	407 049	316 881		316 881	306 367	279 979	258 463
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	921 626	753 856	731 996	1 485 852	-71 251	628 750	407 347

	TP 2022	Alkuperäinen TA 2023	TA-muutokset 2023	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloslaskelma, ulkoiset							
PÄLKÄNEEN KUNTA							
TOIMINTATUOTOT	5 373 541	4 020 840	-68 000	3 952 840	4 523 544	4 523 044	4 523 044
Myyntituotot	2 633 698	2 108 750	12 000	2 120 750	2 231 015	2 230 515	2 230 515
Maksutuotot	428 721	393 140	-80 000	313 140	341 550	341 550	341 550
Tuet ja avustukset	1 028 864	382 045		382 045	392 974	392 974	392 974
Muut toimintatuotot	1 282 259	1 136 905		1 136 905	1 558 005	1 558 005	1 558 005
TOIMINTAKULUT	-47 511 584	-19 307 300	-137 000	-19 444 300	-20 762 726	-21 393 031	-21 820 727
Henkilöstökulut	-11 412 964	-11 174 654	-137 000	-11 311 654	-12 010 404	-12 357 308	-12 664 942
Palvelujen ostot	-32 523 934	-4 767 012		-4 767 012	-5 269 869	-5 343 376	-5 417 916
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 291 769	-2 274 353		-2 274 353	-2 383 763	-2 417 135	-2 450 974
Avustukset	-628 007	-547 000		-547 000	-544 000	-712 808	-716 669
Muut toimintakulut	-654 910	-544 280		-544 280	-554 691	-562 405	-570 226
TOIMINTAKATE	-42 138 043	-15 286 459	-205 000	-15 491 459	-16 239 183	-16 869 988	-17 297 683
VEROTULOT	26 505 125	14 442 000	618 000	15 060 000	14 694 000	15 062 000	15 398 000
VALTIONOSUUDET	18 708 748	3 940 255	218 996	4 159 251	3 690 755	4 658 191	4 680 191
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	76 767	-140 705	100 000	-40 705	119 000	119 000	119 000
Korkotuotot	9 390	1 295	100 000	101 295	170 000	170 000	170 000
Muut rahoitustuotot	181 149	72 000		72 000	73 000	73 000	73 000
Korkokulut	-95 227	-126 000		-126 000	-120 000	-120 000	-120 000
Muut rahoituskulut	-18 546	-88 000		-88 000	-4 000	-4 000	-4 000
VUOSIKATE	3 152 596	2 955 091	731 996	3 687 087	2 264 572	2 969 203	2 899 508
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-2 643 987	-2 518 116		-2 518 116	-2 642 190	-2 620 432	-2 750 624
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 632 707	-2 518 116		-2 518 116	-2 642 190	-2 620 432	-2 750 624
Arvonalentumiset	-11 279						
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT	5 968						
Satunnaiset tuotot	5 968						
TILIKAUDEN TULOS	514 578	436 975	731 996	1 168 971	-377 618	348 771	148 884
TILINPÄÄTÖSSIIRROT	407 049	316 881		316 881	306 367	279 979	258 463
Poistoeron muutos	407 049	316 881		316 881	306 367	279 979	258 463
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	921 626	753 856	731 996	1 485 852	-71 251	628 750	407 347

Tuloslaskelma on kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulo-rahoituksen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelmaosassa budjetoidaan valtuustoon nähden sitovat tulosvaikutteiset tuloarviot ja määrärahat, joita ei ole budjetoitu tehtäväkohtaisissa käyttötalousoissa ja tulosbudjeteissa. Tuloslaskelman sitovia eriä ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja –menot (netto), satunnaiset erät sekä tilinpäätössiirrot.

Toimintatulot

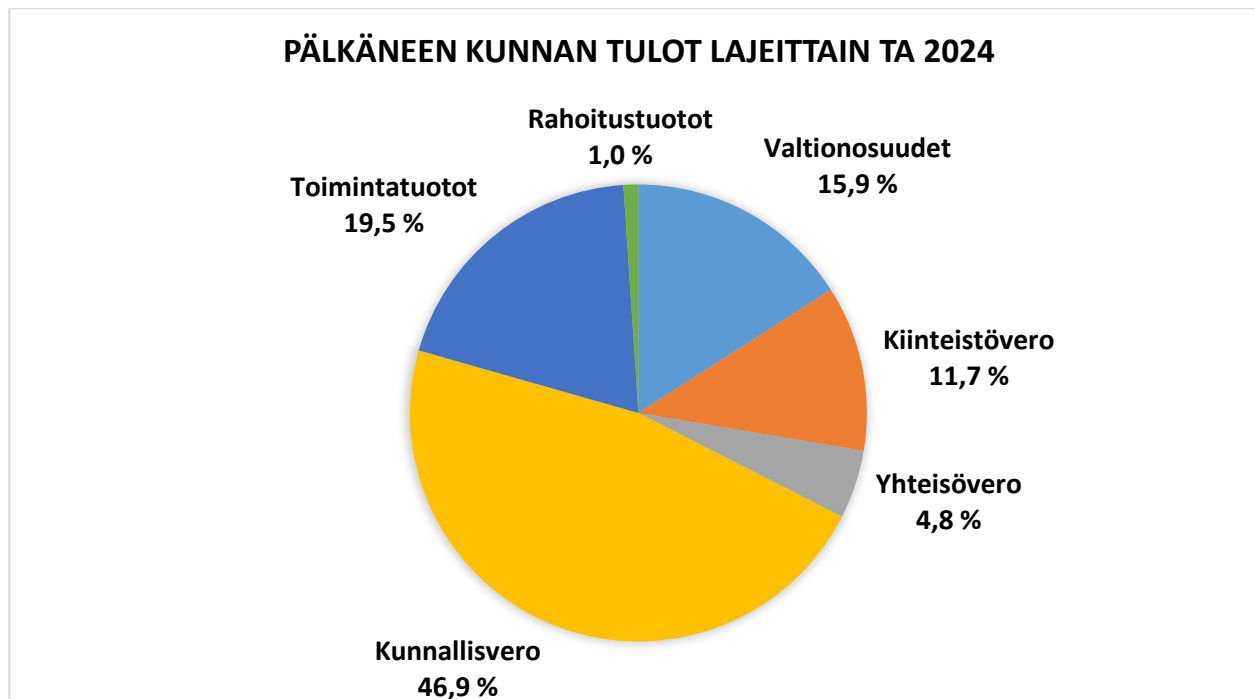
Ulkoisiin toimintatuottoihin odotetaan noin 14 %:n kasvua vuoden 2023 muutettuun talousarvioon verrattuna. Vuoden 2024 talousarvion toimintatuotot ovat yhteensä noin 4,5 miljoonaa euroa (MTA2023 4,0 milj. euroa).

Myyntituottojen odotetaan kasvavan noin 5 %:lla vuoden 2023 muutetun (MTA 2023) talousarvion tasosta. Myyntitulojen arvioidaan olevan suunnitelmavuosina 2025 ja 2026 vuoden 2024 tasolla.

Maksutuotot kasvavat niin ikään MTA 2023 -tasosta noin 9 %:lla ollen reilut 0,3 miljoonaa euroa. Maksutuotot kuitenkin vähenevät vuodesta 2022 muun muassa varhaiskasvatuksen asiakasmaksutuottojen alenemisen myötä (johtuen tulo-rajojen nostosta). Suunnitelmavuosille ei odoteta muutoksia.

Tukien ja avustuksien arvioidaan kasvavan noin 3 %:lla MTA 2023:sta ja olevan vajaat 0,4 milj. euroa vuonna 2024. Kunta on mukana muun muassa monissa hankkeissa, joista saadaan ulkoista hankerahaa. Lisäksi mm. palkkatukirahat kirjautuvat tänne.

Muut toimintatuotot kasvavat peräti 37 prosenttia MTA2023:sta ollen yhteensä vajaat 1,6 milj. euroa vuonna 2024. Muihin toimintatuottoihin kirjataan muun muassa vuokratuotot kiinteistöistä sekä maa-alueiden myyntivoitot.



Taulukko: Pälkäneen kunnan tulot lajeittain vuonna 2024.

Toimintamenot

Ulkoisten toimintakulujen odotetaan kasvavan vuonna 2024 noin 7 prosentilla kuluvan vuoden muutettuun talousarvioon nähden ja olevan yhteensä noin -20,8 milj. euroa. Toimintakulujen kasvu on noin 1,3 milj. euroa. Suurin osa kasvusta aiheutuu henkilöstökulujen kasvusta.

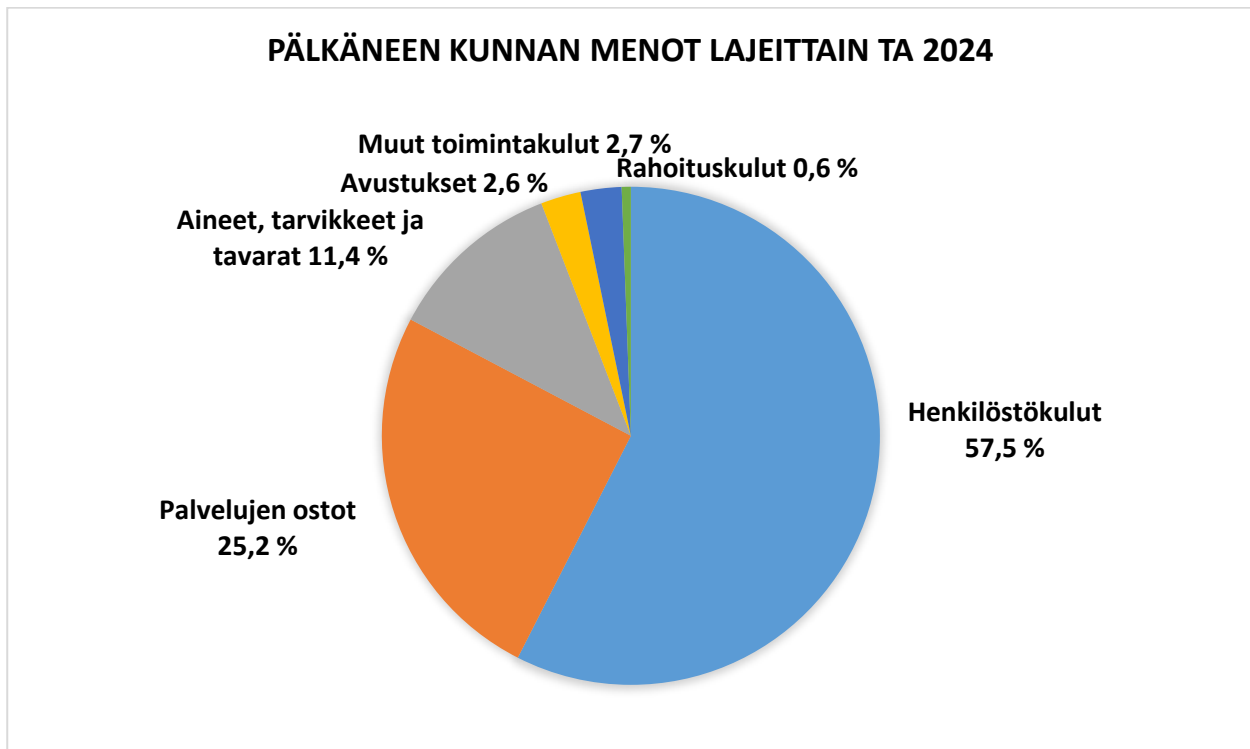
Henkilöstökulut ovat yhteensä noin -12 miljoonaa euroa vuonna 2024. Henkilöstökulut kasvavat noin 0,7 milj. euroa (6 %) vuoden 2023 muutetun talousarvion tasosta. Kunta-alan palkkaratkaisun vaikutukset Pälkäneellä ovat noin 4,2 %:a alkuperäiseen talousarvioon 2023 nähden vuodelle 2024, mikä tekee noin 0,5 milj. euroa. Solmittu sopimusratkaisu on kolmivuotinen ajalla 1.5.2022–30.4.2025. Sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,8 prosenttia. Lisäksi kunta-alan palkkarakenteita ja palkkausjärjestelmiä uudistetaan erillisellä kehittämisohjelmalla vuosina 2023–2027 keskimäärin yhden prosentin sopimuskorotuksella vuosittain. Ohjelman avulla kunta-alan palkat nousevat viiden vuoden aikana yhteensä noin 5,1 prosenttia sopimuskorotusten lisäksi.

Palvelujen ostot kasvavat peräti lähes 11 %:lla MTA 2023:sta ollen noin -5,3 milj. euroa. Kasvua noin 0,5 milj. euroa kuluvaan vuoteen 2023 nähden.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden kulut kasvavat noin 0,1 miljoonaa euroa (5 %) ollen yhteensä noin -2,4 milj. euroa. Kulujen kasvu johtuu edelleen sitkeänä pysyttelevästä ja laaja-alaisesta inflaatiosta.

Avustusten määrän ennakoidaan pysyttelevän melko samana vuoden 2023 talousarvioon nähden ollen noin -0,5 miljoonaa euroa. Avustukset muodostuvat muun muassa erilaisista avustuksista kotitalouksille, yhteisöille sekä työmarkkinatuen kuntaosuudesta. Työmarkkinatuen kuntaosuuteen on budjetoitu lisäystä suunnitelmavuosille johtuen TE-palveluiden siirrosta kunnille 1.1.2025 alkaen.

Muut toimintakulut ovat vajaat -0,6 milj. euroa ja kasvavat 2 %:lla talousarviosta 2023. Muihin toimintakuluihin on budjetoitu muun muassa erilaisia koneiden ja laitteiden vuokratuloja.



Taulukko: Pälkäneen kunnan menot lajeittain vuonna 2024.

TOIMINTAKATE

Toimintakate on noin -16,2 miljoonaa euroa (-15,5 milj. euroa MTA 2023). Toimintakate heikkenee siis reilulla 0,7 milj. eurolla kuluva vuodesta.

Verotulot

Kunnanvaltuusto päätti vuoden 2024 kunnallis- ja kiinteistövero prosentit 24.10.2023 kokouksessaan. Vuoden 2024 kunnallis- ja kiinteistövero prosentit Pälkäneellä ovat:

- tuloveroprosentti 8,90 %
- yleinen kiinteistövero prosentti 1,10 %
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistövero prosentti 0,48 %
- muiden asuinrakennusten kiinteistövero prosentti 1,10 %
- yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistövero prosentti 0,00 %
- maapohjan kiinteistövero prosentti 1,30 %

Verotulojen budjetoinnissa käytetään apuna Kuntaliiton veroennustekehikkoa.

TILIVUOSI	2022	2023**	2024**	2025**	2026**
Verolaji					
Kunnallisvero	21 932	11 067	10 861	11 142	11 453
<i>Muutos %</i>	2,1	-49,5	-1,9	2,6	2,8
Yhteisövero	2 051	1 273	1 122	1 202	1 227
<i>Muutos %</i>	1,1	-37,9	-11,8	7,1	2,1
Kiinteistövero	2 522	2 581	2 711	2 718	2 718
<i>Muutos %</i>	5,3	2,3	5,0	0,2	0,0
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	26 505	14 921	14 695	15 062	15 397
<i>Muutos %</i>	2,3	-43,7	-1,5	2,5	2,2

Taulukko: Kuntaliiton veroennustekehikko 10/2023.

Kunnan saamien verotulojen ennakoitaan heikkenevän 366 000 euroa (2,4 %) kuluvaan vuoden muutettuun talousarvioon nähden. Lasku johtuu niin sanotun verohännän vaikutuksesta, joka poistuu vuonna 2024. Kunnat ovat saaneet alkuvuodesta 2023 verotuloja vielä vanhoilla, suuremmilla veroprosenteilla. Kunnallisvero vähenee euromääräisesti eniten noin 260 000 eurolla (-2 %). Yhteisövero laskee noin 240 000 eurolla, mikä on peräti -17 %:a. Kiinteistöveroon sen sijaan odotetaan noin 5 %:n kasvua kuluvaan vuoteen nähden. Myös maapohjan kiinteistöveroprosentin eriyttäminen yleisestä kiinteistöveroprosentista nostaa kaikkien kuntien kiinteistöverotuloja.

Valtionosuudet

Talousarviossa Pälkäneen kunnan valtionosuudet olisivat vuonna 2024 noin 3,7 miljoonaa euroa. Valtionosuudet laskevat peräti 11 %:lla vuoden 2023 muutetusta talousarviosta (noin 470 000 euroa).

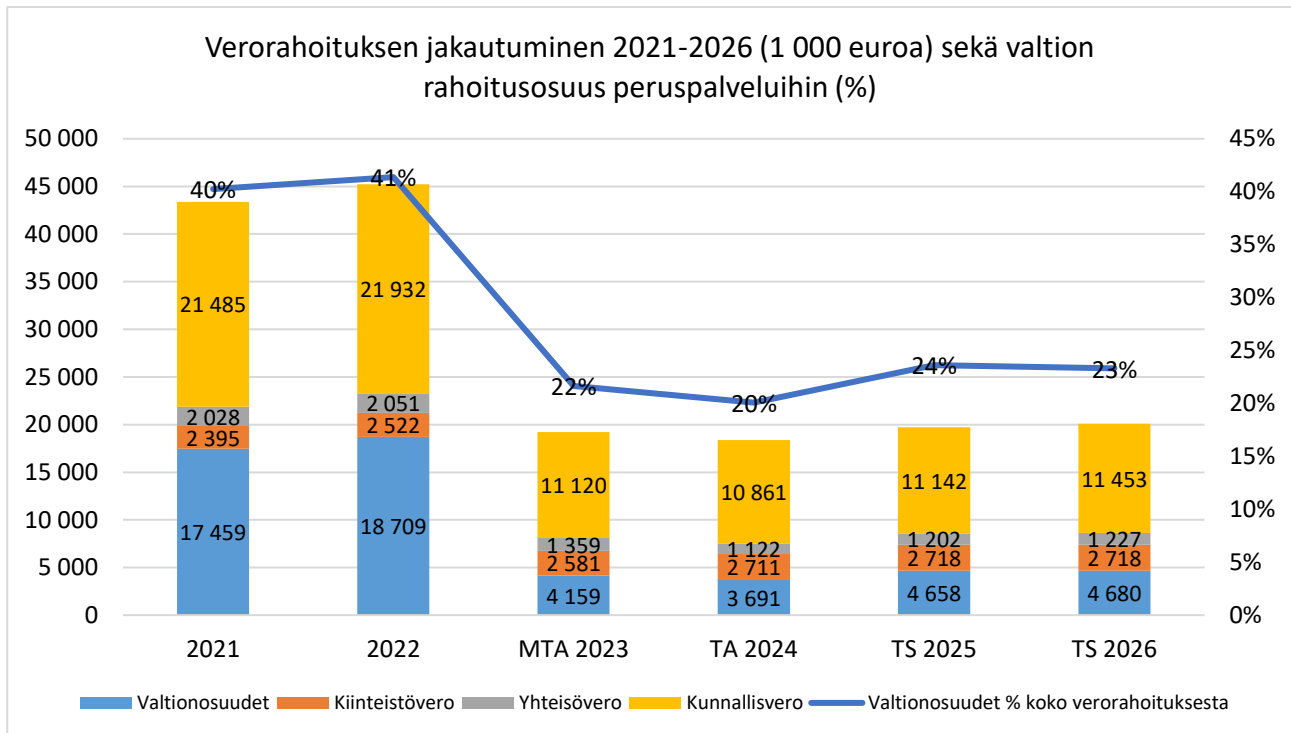
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus kattaa varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, kirjastojen, yleisen kulttuuritoimen ja taiteen perusopetuksen tehtäväalueet. Lisäksi kunnille otettiin vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Kunnan hyvinvointisuunnitelmassa on määritelty mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.

Peruspalvelujen valtionosuus on laskennallinen, ja se perustuu kunnan asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin. Kunnalle myönnetyn valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon rahaa se niihin käyttää.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä toimii osana kuntien valtionosuusjärjestelmää. Järjestelmällä rahoitetaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa, osaa esi- ja perusopetuksesta, lukiokoulutusta, ammatillista peruskoulutusta, oppisopimuskoulutusta, ammatillista lisäkoulutusta ja kansanopistoissa, kansalaisopistoissa, kesäyliopistoissa, liikunnan koulutuskeskuksissa ja opintokeskuksissa järjestettyä vapaan sivistystyön koulutusta. Lisäksi järjestelmä kattaa ammatillisten erikoisoppilaitosten toiminnan ja opetustuntimäärän perusteella rahoitettavan taiteen perusopetuksen, kuntien liikuntatoimen ja nuorisotyön sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden toiminnan.

Valtionosuuksien yhteydessä maksetaan kunnille ja muille opetuksen järjestäjille kotikuntakorvauksia. Opetuksen järjestäjä on oikeutettu kotikuntakorvaukseen oppilaan suorittaessa oppivelvollisuuttaan muussa

kuin oman kotikuntansa esi- tai perusopetuksessa. Kotikuntakorvaukset kirjataan toimintatuloihin ja –menoihin, eivätkä ne sisälly kirjanpidollisesti valtionosuuksiin siitä huolimatta, että ne maksetaan valtionosuuksien yhteydessä.



Taulukko: Verorahoituksen jakautuminen 2021-2026 sekä valtion peruspalveluiden rahoitusosuuden muutos.

Rahoitustuotot ja –kulut pysyttelevät talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosina varsin maltillisella tasolla. Kunnan maksuvalmius on tällä hetkellä hyvä, eikä rahoituslaskelman mukaan uutta lainaa tarvitse nostaa vuonna 2024. Myöskään kuluvana vuonna ei ole nostettu pitkäaikaista tai lyhytaikaista lainaa. Markkinakorkojen nousu ei aiheuta kunnalle välittömästi merkittävää painetta korkokulujen kasvun kannalta, koska lainat on lähes kokonaan kiinteäkorkoisia ja kokonaislainamäärän ennustetaan laskevan vuoteen 2024 loppuun asti. Taloussuunnitelmavuosien 2025-2026 lainamäärän kasvu nostaa myös merkittäväällä tavalla kunnan vuosittaisia korkokuluja, erityisesti vuodesta 2026 alkaen, mikäli korkotaso pysyttelee nykytasolla. Vuodelle 2024 on budjetoitu korko- ja rahoitustuottoja 243 000 euroa, joten kunta jopa hetkellisesti hyötyy korkojen noususta hyvän kassatilanteen ja kasvavien korkotuottojen vuoksi.

VUOSIKATE

Vuosikate on kunnan kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulos, joka ilmoittaa tulorahoituksen riittävyyden pitkävaikutteisista tuotannontekijöistä aiheutuvien poistojen kattamiseen. Vuosikatteella tulisi keskimäärin kattaa vähintään suunnitelman mukaisten poistojen määrä, jotta uusien investointien omarahoitus voidaan turvata. Kunnan vuosikate kattaa poistoista noin 86 prosenttia vuonna 2024. Taloussuunnitelmavuosina vuosikatteen ennakoidaan hieman paranevan, jolloin vuosikate riittäisi myös suunnitelmavuosien poistoihin. Suunnitelmavuosiin sisältyy kuitenkin poikkeuksellisen paljon epävarmuutta tulorahoituksen suhteen erityisesti valtionosuuksien osalta.

Suunnitelman mukaisissa poistoissa noudatetaan kunnanvaltuuston päätöksen (8.2.2016 § 6) mukaista poistosuunnitelmaa. Poistotason ennakoitaan pysyvän vuosina 2024-2026 melko vakiona noin 2,6-2,8 miljoonassa eurossa.

Tilikauden tulos on talousarvion mukaan -0,38 miljoonaa euroa. Tilikauden tuloksen ennakoitaan nousevan positiiviseksi suunnitelmavuosina 2025 ja 2026, mutta näkyvyys ennustevuosiin on kohtalaisen heikko tulorahoituksen epävarmuudesta johtuen.

Poistoeroa puretaan aiemmin muodostettujen investointivarausten ja sen mukaisten investointien suunnitelman mukaisten poistojen suhteessa. Tilikauden ylijäämän/alijäämän parantamiseen käytettävä poistoeron vähennys on pienentynyt vuodesta 2021 alkaen selvästi. Poistoeron vähennys on noin 317 000 euroa vuonna 2023, 306 000 euroa vuonna 2024, 280 000 euroa vuonna 2025 ja 258 000 euroa vuonna 2026. Poistoeroa on ollut taseessa 1 954 000 euroa vuoden 2022 tilinpäätöksessä ja poistoeroa riittää vähennettäväksi tuloslaskelmassa arviolta vuoteen 2032 asti, jolloin nykyisten investointivarausten poistoero on käytetty kokonaan.

Tilikauden ylijäämä/alijäämä

Poistoeron muutoksen jälkeen vuoden 2024 alijäämä on noin -71 000 euroa. Taloussuunnitelmavuodet 2025 ja 2026 ovat talousarvion perusteella ylijäämäisiä (TS2025 n. 629 000 euroa ja TS2026 n. 407 000 euroa).

Informatiiviset tunnusluvut

	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintatulot/ toimintamenot, %	11	21	22	21	21
Vuosikate/ poistot, %	119	117	86	113	105
Vuosikate, €/asukas	497	465	357	468	457
Kertynyt ylijäämä, 1 000 €	14 861	* 16 065	15 994	16 623	17 030
Ylijäämä, €/asukas	2 342	* 2 532	2 521	2 620	2 684
Lainakanta, 1 000 €	7 733	6 830	5 948	8 064	20 234
Lainakanta, €/asukas	1 218	1 075	938	1 271	3 189
Investointien tulorahoitus-% (100 x vuosikate/investointien omahankintameno)	343	88	79	56	19

TA2024 ja TS2025-2026 asukasmääränä on käytetty vuoden 2023 syyskuun lopun asukasmäärää. *Muutetun talousarvion 2023 mukainen luku.

4.5 Investointiosa

Investointiosassa esitetään määrärahat käyttömaisuuden hankintaan. Käyttömaisuus aktivoidaan taseeseen ja poistetaan tuloslaskelman kautta vuosikuluina valtuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Valtuustoon nähden sitova taso on esitetty sinisellä korostuksella.

INVESTOINTISUUNNITELMA 2024-2026			Käsittelyt: johtoryhmä 19.9. ja 10.10. valt.seminaari 23.9. tekn. lautak. 23.10. kunnanhallitus 7.11. ja 21.11.		
	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Rakennusinvestoinnit					
Menot	208 753	859 000	703 000	2 640 000	14 845 000
Tulot					
Netto	208 753	859 000	703 000	2 640 000	14 845 000
Kaavateiden investoinnit					
Menot	97 700	1 905 000	1 164 000	1 030 000	70 000
Tulot					
Netto	97 700	1 905 000	1 164 000	1 030 000	70 000
Liikuntapaikkojen investoinnit					
Menot	52 111	157 000	91 000	875 000	15 000
Tulot					
Netto	52 111	157 000	91 000	875 000	15 000
Vesihuoltolaitoksen investoinnit					
Menot	90 209	340 000	770 000	586 000	86 000
Tulot					
Netto	90 209	340 000	770 000	586 000	86 000
Muut investoinnit					
Menot	470 220	365 000	130 000	180 000	120 000
Tulot	140 377	250 000	120 000	120 000	120 000
Netto	329 843	115 000	10 000	60 000	0
INVESTOINNIT YHTEENSÄ					
Menot	918 994	3 626 000	2 858 000	5 311 000	15 136 000
Tulot	140 376	250 000	120 000	120 000	120 000
Netto	778 617	3 376 000	2 738 000	5 191 000	15 016 000

4.6 Rahoituslaskelma

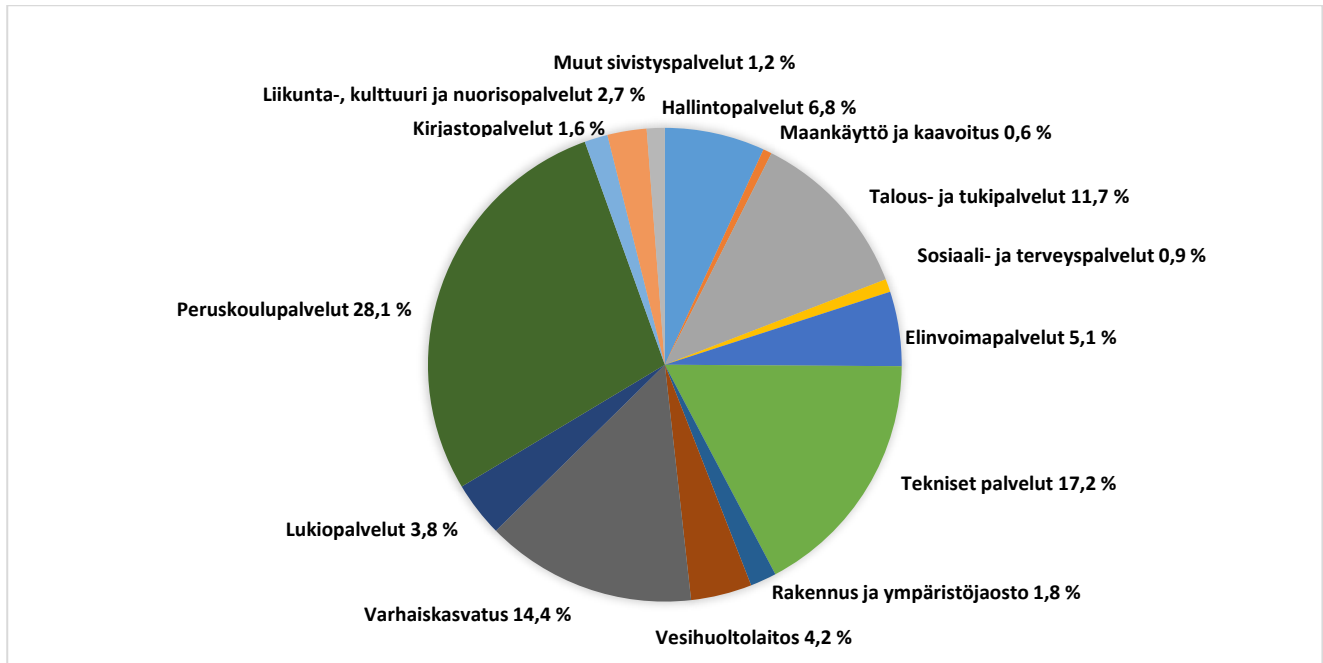
Rahoituslaskelmassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoituslaskelmassa osoitetaan, miten talousarvio vaikuttaa kunnan maksuvalmiuteen. Talousarvion rahoitusosa esitetään rahoituslaskelmakaavan muodossa, mikä on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osa koostuu toiminnan ja investointien rahavirroista. Toiminnan ja investointien rahavirrasta nähdään, miten vuosikate ja muu tulorahoitus riittävät investointimenojen kattamiseen.

Talousarvion rahoitusosa päättyy riviin ”rahavarojen muutos”. Laskelman ulkopuolelle on jätetty talousarviovuoden ja suunnitelmakauden aikana tapahtuvat toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihtomaisuuden ja saamisten muutokset sekä korottomien velkojen muutokset. Näiden erien muutosten arviointi on hyvin hankalaa talousarviota laadittaessa. Tiedossa olevat, merkittävät maksuvalmiuden muutokset suunnitelmakaudella, esimerkiksi pitkäaikaisten saamisten muutokset (valtionosuusaatavien, kauppahintasaamisten tai lainasaamisten muutokset) voidaan merkitä omaksi rivikseen rahoituslaskelmaan.

Rahoituslaskelman sitovuustaso on antolainauksen muutokset, lainakannan muutokset ja oman pääoman muutokset (merkattu sinisellä).

Rahoituslaskelma, euroa	TP 2022	TA 2023	TA Muutokset 2023	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	3 152 596	2 955 091	448 996	3 404 087	2 264 572	2 969 203	2 899 508
Satunnaiset erät	5 968	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjausevät	17 926	-100 000	0	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
	3 176 490	2 855 091	448 996	3 304 087	2 164 572	2 869 203	2 799 508
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-918 994	-3 626 000	-697 000	-4 323 000	-2 858 000	-5 311 000	-15 136 000
Rahoitusosuudet investointeihin	0	0	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	369 733	250 000	0	250 000	120 000	120 000	120 000
	-549 261	-3 376 000	-697 000	-4 073 000	-2 738 000	-5 191 000	-15 016 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 627 229	-520 909	-248 004	-768 913	-573 428	-2 321 797	-12 216 492
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset	-8 379	0	-3 500 000	-3 500 000	0	0	0
Antolainauksen lisäykset	-8 379	0	-3 500 000	-3 500 000	0	0	0
Antolainauksen vähennykset	0	0	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	0	0	3 000 000	13 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-897 436	-897 000	0	-897 000	-888 000	-884 000	-830 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0	0	0	0
	-897 436	-897 000	0	-897 000	-888 000	2 116 000	12 170 000
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-479	0	0	0	0	0	0
Saamisten muutos	-228 727	0	0	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	1 275 448	0	0	0	0	0	0
	1 046 242	0	0	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	140 427	-897 000	-3 500 000	-4 397 000	-888 000	2 116 000	12 170 000
Rahavarojen muutos	2 767 657	-1 417 909	-3 748 004	-5 165 913	-1 461 428	-205 797	-46 492
Rahavarojen muutos							
Rahavarat 31.12.	8 681 362	7 263 453	0	3 515 449	2 054 022	1 848 225	1 801 733
Rahavarat 1.1.	5 913 706	8 681 362	0	8 681 362	3 515 449	2 054 022	1 848 225
	2 767 657	-1 417 909	0	-5 165 913	-1 461 428	-205 797	-46 492

5. Käyttötalous toimialoittain ja toiminnan tavoitteet



Taulukko: Pälkäneen kunnan toimintakulujen jakautuminen (ulkoiset kulut ilman poistoja) palveluittain vuonna 2024.

5.1 Tarkastustoimi

Ulkoiset tuloarviot ja määrärahat

Tarkastustoimi	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTAKULUT	-25 621	-27 153	-28 008	-28 008	-28 008
Henkilöstökulut	-3 999	-4 753	-4 808	-4 808	-4 808
Palvelujen ostot	-21 591	-22 350	-23 150	-23 150	-23 150
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-31	-50	-50	-50	-50
TOIMINTAKATE	-25 621	-27 153	-28 008	-28 008	-28 008

Kunnan tarkastustoimen järjestämisestä vastaa tarkastuslautakunta, johon kuuluu 7 jäsentä. Tarkastuslautakunta kokoontuu noin 6 kertaa vuodessa.

Kuntalain 121 § mukaan tarkastuslautakunnan tehtävä on;

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;

- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

5.2 Hallintopalvelut

Ulkoiset tuloarviot ja määrärahat

Hallintopalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	424 183	157 427	220 867	220 867	220 867
Myyntituotot	32 128	37 800	72 800	72 800	72 800
Tuet ja avustukset	249 930	19 627	25 427	25 427	25 427
Muut toimintatuotot	142 125	100 000	122 640	122 640	122 640
TOIMINTAKULUT	-1 519 114	-1 315 940	-1 461 317	-1 490 287	-1 517 345
Henkilöstökulut	-638 196	-614 034	-683 526	-701 795	-718 001
Palvelujen ostot	-778 585	-591 006	-682 760	-692 316	-702 009
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-52 773	-21 600	-32 100	-32 549	-33 005
Avustukset	-7 300	-8 000	-9 000	-9 000	-9 000
Muut toimintakulut	-42 260	-81 300	-53 931	-54 626	-55 330
TOIMINTAKATE	-1 094 931	-1 158 513	-1 240 449	-1 269 419	-1 296 478

*TP 2022 -luvut on muutettu nykyistä organisaatorakennetta vastaavaksi.

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kulujen erotus eli toimintakate).

Tilivelvollinen: hallintojohtaja Mikko Salmela ja kunnanjohtaja Pauliina Pikka

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Hallintopalveluiden toimiala vastaa kunnan luottamushenkilöhallinnosta sekä yleis- ja henkilöstöhallinnon palveluiden tuottamisesta. Lisäksi toimiala vastaa kunnan ICT-palveluiden tuottamisesta ja vaalien järjestämisestä. Toimialan keskeisiä tehtäviä ovat kunnanhallituksen ja –valtuuston päätösten valmistelu ja täytäntöönpano, palkka-, palvelussuhde- ja lakiasiat, sopimushallinta, strategia- ja kehittämistehtävät sekä kuntajohtaminen.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2024

Vuonna 2023 aloitettu verkkosivu-uudistus saatetaan loppuun vuoden 2024 aikana. Verkkosivu-uudistuksen tavoitteena on parantaa kunnan verkkosivuston kävijäkokemusta, mobiilikäytettävyyttä ja saavutettavuutta.

Kunnan ICT-ympäristön tietoturva kehitetään edelleen. Lisäksi kunnan varautumissuunnitelmat ICT-ympäristön osalta päivitetään. Myös sähköisen asioinnin ja tiedonhallinnan välineitä kehitetään.

Henkilöstön hyvinvointiin panostetaan mm. poistamalla hyvinvointi- ja kulttuuriedun 50 % omavastuu. Jatkossa kunta tukee henkilöstön hyvinvointia 100 euron henkilökohtaisella tyhy-rahalla (ePassi). Lisäksi kunta tarjoaa kahviedun koko henkilöstölleen vuoden 2024 alusta alkaen.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA VUONNA 2024

Vuonna 2024 järjestetään kahdet valtakunnalliset vaalit. Presidentinvaalit järjestetään 17.1.-28.1.2024 sekä mahdollinen toinen kierros 31.1.-11.2.2024. Lisäksi maassa järjestetään europarlamenttivaalit 29.5.-9.6.2024. Vaalijärjestelyt kuormittavat hallintopalveluiden toimialan resursseja.

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
<p>HYVINVOINTI: <i>Pätkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i></p>	<p>Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi</p>	<p>Kunnan työyksiköissä panostetaan varhaiseen tukeen ja hyvään työergonomiaan. Henkilöstöhallinto tukee esimiehiä työkykyjohtamisessa. Yhteistyötä työterveyshuollon kanssa kehitetään.</p>	<p>Pitkät poissaolot vähenevät kuntatasolla edellisvuodesta</p> <p>Terveysprosentti 2023 < 2024</p> <p>Sairauspoissaoloprosentti 2023 > 2024</p> <p>Varhaisen tuen keskustelujen määrä 2023 < 2024</p>
<p>KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i></p>	<p>Kunnan talous on tasapainossa.</p>	<p>Kunnan hankintaohje päivitetään yhteistyössä talouspalveluiden kanssa. Hankintaohjeessa huomioidaan myös hankintojen ympäristö- ja ilmastovaikutukset</p> <p>Kunnan ICT-valmius- ja jatkuvuudenhallinnan suunnitelma päivitetään.</p> <p>Järjestetään sisäistä tietojärjestelmäkoulutusta, jotta työn tehokkuus paranisi ja sähköisistä työmenetelmistä saataisiin kaikki hyöty irti.</p>	<p>Ohje on päivitetty K/E</p> <p>Ohje päivitetty K/E</p> <p>Pidetty vähintään yksi koulutustilaisuus</p>

Vaalit, ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	TA 2023	TA Muutokset 2023	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntitulot	14 294	11 000		11 000	33 000	33 000	33 000
Toimintatulot	14 294	11 000		11 000	33 000	33 000	33 000
Henkilöstömenot	-11 471	-12 828		-12 828	-33 506	-34 348	-35 094
Palvelujen ostot	-3 376	-2 500		-2 500	-11 100	-11 255	-11 413
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-159	-400		-400	-2 000	-2 028	-2 056
Toimintamenot	-15 006	-15 728		-15 728	-46 606	-47 631	-48 563
<i>josta ulkoiset</i>	-15 003	-15 728		-15 728	-46 606	-47 631	-48 563
<i>josta sisäiset</i>	-3						
Toimintakate	-712	-4 728		-4 728	-13 606	-14 631	-15 563
<i>josta sisäiset</i>	-3						
Tehtävän kokonaiskustannukset	-712	-4 728	0	-4 728	-13 606	-14 631	-15 563

Hallintopalvelut (ilman vaaleja), ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	TA 2023	TA Muutokset 2023	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntitulot	236 578	311 407	12 000	323 407	348 705	348 705	348 705
Tuet ja avustukset	249 930	19 627		19 627	25 427	25 427	25 427
Muut toimintatulot	142 125	100 000		100 000	122 640	122 640	122 640
Toimintatulot	628 633	431 034	12 000	443 034	496 772	496 772	496 772
<i>josta sisäiset</i>	218 744	284 607		284 607	308 905	308 905	308 905
Henkilöstömenot	-626 725	-601 206	-8 000	-609 206	-650 020	-667 448	-682 908
Palvelujen ostot	-815 551	-599 790		-599 790	-685 705	-695 105	-704 640
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-52 614	-21 200		-21 200	-30 100	-30 521	-30 949
Avustukset	-7 300	-8 000		-8 000	-9 000	-9 000	-9 000
Muut toimintamenot	-82 584	-110 243		-110 243	-94 255	-94 950	-95 654
Toimintamenot	-1 584 773	-1 340 439	-8 000	-1 348 439	-1 469 079	-1 497 024	-1 523 151
<i>josta ulkoiset</i>	-1 504 111	-1 300 212	-8 000	-1 308 212	-1 414 710	-1 442 656	-1 468 782
<i>josta sisäiset</i>	-80 663	-40 227		-40 227	-54 369	-54 369	-54 369
Toimintakate	-956 141	-909 405	4 000	-905 405	-972 307	-1 000 252	-1 026 379
<i>josta sisäiset</i>	138 081	244 380		244 380	254 536	254 536	254 536
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-153 829	-142 400		-142 400	-122 794	-117 013	-117 013
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 109 970	-1 051 805	4 000	-1 047 805	-1 095 101	-1 117 265	-1 143 392

*TP 2022 –luvut muutettu nykyistä organisaatorakennetta vastaaviksi.

Talousarviossa sisäiset erät eivät ole valtuustoon nähden sitovia määrärahoja, vaan ne esitetään informatiivisena tietona.

5.3 Elinvoimapalvelut

Ulkoiset tuloarviot ja määrärahat

Elinvoimapalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	208 606	131 886	119 480	118 980	118 980
Myyntituotot	21 552	15 100	16 600	16 100	16 100
Maksutuotot	-27				
Tuet ja avustukset	177 308	116 786	97 680	97 680	97 680

Muut toimintatuotot	9 773		5 200	5 200	5 200
TOIMINTAKULUT	-857 767	-999 000	-1 051 412	-1 237 556	-1 256 859
Henkilöstökulut	-478 928	-529 825	-557 797	-573 898	-588 088
Palvelujen ostot	-200 182	-233 904	-241 950	-248 393	-251 885
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-30 608	-25 350	-28 070	-28 463	-28 861
Avustukset	-120 517	-158 000	-166 000	-328 392	-328 789
Muut toimintakulut	-27 532	-51 920	-57 595	-58 410	-59 235
TOIMINTAKATE	-649 161	-867 114	-931 932	-1 118 576	-1 137 879

*TP 2022 -luvut on muutettu nykyistä organisaatorakennetta vastaaviksi.

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kulujen erotus eli toimintakate).

Tilivelvollinen: elinvoimajohtaja Sirkku Mäkelä

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Elinvoimapalveluiden toimiala sisältää elinkeinopalveluiden kokonaisuuden, joka vastaa yrityspalveluista, kunta- ja tonttimarkkinoinnista, matkailusta, joukkoliikennepalveluista sekä kyläyhdistysyhteistyöstä. Lisäksi toimiala sisältää työllisyyspalveluiden kokonaisuuden.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2024

Vuonna 2024 kuntamarkkinoinnissa painotetaan koko kunnan esille tuomista. Markkinointitoimenpiteitä toteutetaan suunnitelmallisesti. Yrityspalveluissa painotetaan tiedottamista, yritysyhteistyön kehittämistä sekä yrityspalveluiden saatavuutta. Matkailun kehittämistoimenpiteissä jatketaan kolmen kunnan yhteistä projektia.

Pälkäneen työttömyysprosentti on säilynyt matalalla, tähän pyritään myös vuoden 2024 aikana. Kehittämistoimenpiteiden avulla pyritään löytämään työnantajille uusia mahdollisuuksia löytää työvoimaa.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA VUONNA 2024

Elinkeinopalveluiden avustusten osuutta on lisätty vuodelle 2024. Kyläavustusten yhteismäärä on 25 000 euroa.

Työllisyyspalveluissa on käynnissä TE-palvelut 2024-uudistus, jonka uutta toimintamallia valmistellaan vuoden 2024 aikana.

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
ELINVOIMA: Pälkäneen vetovoima on hyvä ja kuntaan muuttaa enemmän uusia asukkaita kuin kunnasta muutetaan pois. Kunta saa monipuolisesti uusia asukkaita eri ikäryhmistä.	Positiivinen muuttovirta	Markkinointia kohdennetaan positiivisen kuntakuvan luontiin.	Toteutuneet ja mitattavat markkinointikampanjat, tavoite 3 kpl.

Kuntaa ja sen asumismahdollisuuksia markkinoidaan vahvasti potentiaalisille uusille asukkailla.			
ELINVOIMA: <i>Pätkä on hyvä paikka yrittää ja tehdä työtä. Pätkäneläiset yhteisöt tukevat kunnan elinvoiman kehittymistä ja positiivista yrityskulttuuria. Kunnan palvelut ja toimintaympäristöt tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset yritykset ja paikallisyhteisöt ovat tärkeä voimavara.</i>	Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen	Elinkeinopalvelut tarjoavat hyvin saavutettavissa olevia yrityspalveluita. Pätkäne osallistuu ilmastoverkostoon eli Etelä- ja Lounais-Pirkanmaan ilmastoekosysteemi-hankkeeseen. Matkailun toimialan yhteistoinnin kehittäminen. Kunnan työttömyysprosentti on viiden alhaisimman kunnan joukossa Pirkanmaalla.	Yrittäjien antama arvostus vähintään tasolla 8 (kunnan oma yrittäjäkysely). 15 pätkäneläistä yritystä on liittynyt ilmastoverkostoon. Syntynyt yhteistyöverkosto/kehittämishanke. Työttömyysprosentti viiden alhaisimman joukossa K/E.

Elinvoimapalvelut, ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	TA 2023	TA Muutokset 2023	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntitulot	21 552	15 100		15 100	16 600	16 100	16 100
Maksutulot	-27						
Tuet ja avustukset	177 308	116 786		116 786	97 680	97 680	97 680
Muut toimintatulot	9 773				5 200	5 200	5 200
Toimintatulot	208 606	131 886		131 886	119 480	118 980	118 980
Henkilöstömenot	-478 928	-529 825	-7 000	-536 826	-557 797	-573 898	-588 088
Palvelujen ostot	-206 307	-237 161		-237 161	-245 654	-249 098	-252 590
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-30 608	-25 350		-25 350	-28 070	-28 463	-28 861
Avustukset	-120 517	-158 000		-158 000	-166 000	-331 392	-331 789
Muut toimintamenot	-33 616	-73 130		-73 130	-63 679	-64 494	-65 319
Toimintamenot	-869 976	-1 023 467	-7 000	-1 030 467	-1 061 200	-1 247 344	-1 266 647
<i>josta ulkoiset</i>	-857 767	-999 000	-7 000	-1 006 000	-1 051 412	-1 237 556	-1 256 859
<i>josta sisäiset</i>	-12 209	-24 467		-24 467	-9 788	-9 788	-9 788
Toimintakate	-661 370	-891 581	-7 000	-898 581	-941 720	-1 128 364	-1 147 667
<i>josta sisäiset</i>	-12 209	-24 467		-24 467	-9 788	-9 788	-9 788
Tehtävän kokonaiskustannukset	-661 370	-891 581	-7 000	-898 581	-941 720	-1 128 364	-1 147 667

*TP 2022 –luvut muutettu nykyistä organisaatorakennetta vastaaviksi.

Talousarviossa sisäiset erät eivät ole valtuustoon nähden sitovia määrärahoja, vaan ne esitetään informatiivisena tietona.

5.4 Sivistyspalvelut

Ulkoiset tuloarviot ja määrärahat

Sivistyspalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	1 113 027	1 022 683	921 912	921 912	921 912
Myyntituotot	572 014	521 850	497 065	497 065	497 065
Maksutuotot	289 247	273 140	194 550	194 550	194 550
Tuet ja avustukset	245 041	221 513	224 127	224 127	224 127
Muut toimintatuotot	6 725	6 180	6 170	6 170	6 170
TOIMINTAKULUT	-10 288 727	-10 278 839	-10 710 159	-10 983 705	-11 230 855
Henkilöstökulut	-7 681 550	-7 644 407	-8 179 628	-8 417 746	-8 628 973
Palvelujen ostot	-1 866 912	-1 884 732	-1 812 536	-1 837 911	-1 863 642
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-363 896	-390 930	-372 760	-377 979	-383 270
Avustukset	-267 814	-261 000	-244 000	-247 416	-250 880
Muut toimintakulut	-108 555	-97 770	-101 235	-102 652	-104 089
TOIMINTAKATE	-9 175 700	-9 256 156	-9 788 247	-10 061 792	-10 308 943

*TP 2022 -luvut muutettu nykyistä organisaatorakennetta vastaaviksi.

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kulujen erotus eli toimintakate).

Tilivelvollinen: sivistysjohtaja Tiina Kivinen

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Sivistyspalveluiden toimialaan kuuluu kasvatus- ja opetuspalveluiden kokonaisuus: varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, lukiokoulutus sekä vapaa sivistystyö. Näiden lisäksi toimialaan kuuluvat kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön koordinointi. Kansalaisopistopalvelut ostetaan Valkeakoski-opistolta.

Kaikille lapsille taataan kasvatukselliset, opetukselliset ja sivistykselliset perusoikeudet. Kaikessa toiminnassa painotetaan lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin merkitystä tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksenä.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2024

Painopisteenä on kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen monipuolisten, laadukkaiden ja houkuttelevien palveluiden avulla. Erityisesti painotetaan lähiluonnon hyvinvointia, terveyttä ja oppimista tukevien vaikutusten hyödyntämistä luontolähtöistä toimintaa sekä luonnon virkistyskäytön mahdollisuuksia ja saavutettavuutta lisäämällä.

Kasvatus- ja opetustoimessa sekä nuorisopalveluissa painotetaan lasten ja nuorten elintapatietoisuutta eli elintapojen kokonaisvaltaisen vaikutuksen ymmärtämistä. Painotuksena on erityisesti liikkumisen lisääminen ja fyysisen kunnan merkitys myös mielen hyvinvointiin.

Vapaa-ajan palveluiden käyttäjiksi pyritään saamaan tähän asti palveluita vain vähän tai ei ollenkaan käyttäneitä kuntalaisia. Tätä tavoitellaan esimerkiksi lisäämällä liikunta- ja muista virkistysmahdollisuuksista tiedottamista.

Opetus- ja kasvatustalouksissa vuoden 2024 tärkein hanke on Onkkaalan alueen palvelukiinteistöjen ratkaisu. Kiinteistötekniset ongelmat ja korjaustarpeet sekä toiminnalliset puutteet tulee ratkaista mahdollisimman pian ja saada toiminnalle ajanmukaiset vaatimukset täyttävät tilat.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA VUONNA 2024

Ei merkittäviä muutoksia.

Perusopetuksessa resursseja sopeutetaan pienimpien koulujen laskevaan oppilasmäärään. Valmistavaan opetukseen varataan edelleen resurssi.

5.4.1 Varhaiskasvatus ja esiopetus

Luontotoiminnan kehittäminen Pälkäneen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on edelleen yksi tärkeimpiä kehityskohteitamme. Tavoitteenamme on, että toimintaa saataisiin kehitettyä myös useampaan varhaiskasvatuksen yksikköön. Toiminta Luontotoiminnan Metsätähdillä pääsi täyteen vauhtiinsa 9.1.2023 kun Syrjänharjun kota valmistui. Toiminta on herättänyt paljon mielenkiintoa myös kuntarajojemme ulkopuolella. Se onkin yksi kuntamme vetovoimatekijä. Profiloituminen luontotoiminnan vahvaksi osaajaksi ja aktiiviseksi hyödyntäjäksi palvelutuotannossa tulee olemaan myös uuden kuntastrategian mukainen elinvoima- ja vetovoimatekijä koko sivistyspalveluissa. Luontotoiminta edistää elinvoiman lisäksi uuden kuntastrategian kahta muutakin kärkiteemaa: hyvinvointia ja kestävää kehitystä.

Tasa-arvolain muutokset tulivat voimaan 1.6.2023. Tasa-arvolain (laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta) koulutusta ja opetusta koskevat yleiset tasa-arvon edistämissäännökset ulotettiin koskemaan myös varhaiskasvatusta. Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman laatiminen tuli pakolliseksi. Tasa-arvolain muutoksen tavoitteena on sukupuolten tasa-arvon edistäminen sekä sukupuoleen ja sukupuolen moninaisuuteen liittyvän syrjinnän ennaltaehkäisy varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu 1.6.2023 alkaen Pälkäneen varhaiskasvatukselle ja esiopetukselle. Suunnitelman toteuttaminen käytännössä alkoi jo nyt syksyllä. Suunnitelma päivitetään vähintään vuosittain.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut alenivat maaliskuusta 2023 alkaen. Asiakasmaksujen laskennalliset tulo-rajat nousivat, mikä pienensi perheiden asiakasmaksujen määrää tuntuvasti (30 %). Vuodelle 2024 asiakasmaksutuloja on budjetoitu vähemmän kuin koskaan 154 000 eur/vuosi.

Alle kolmivuotiaiden lasten osuus varhaiskasvatuksessa on noussut (46 %). Näyttäisi siltä, että tulevana vuonna heidän osuutensa ei enää kasvaisi niin voimakkaasti kuin on tehnyt viimeisen kahden vuoden aikana. Painetta lisäryhmille ei tällä hetkellä ole. Syntyvyyden aleneminen vaikuttaa jo nyt selvästi erityisesti Onkkaalassa olevien vapaiden varhaiskasvatuspaikkojen määrään. Tilanne vapaiden paikkojen suhteen on Luopioisissa ja Aitoossa tällä hetkellä tiukempi mutta tulee helpottumaan ensi vuoden syksyn aikana.

Esiopetus

Syksyllä 2024 aloittavia esioppilaita tulee lokakuun 2023 tiedon mukaan olemaan 50 (syksyllä 2023 esioppilaita oli 43). Esiopetusryhmät 2024: Kostian esiopetus, Luontotoiminnan esiopetus Metsätähdet ja Luopioisten esiopetus. Esiopetusta annetaan 700 h/lukuvuosi.

Kaksivuotinen esiopetuskokeilu alkoi 1.8.2021 Pälkäneen kunnan varhaiskasvatuksessa. Kokeilun piiriin kuuluvia esiopetusryhmiä on Kostian esiopetuksen Tähtimöiden ryhmässä 13 lasta ja Luopioisten esiopetuksen yhteydessä 6 lasta. Kaksivuotisella esiopetuskokeilulla on oma opetussuunnitelmansa. Kokeilu kestää kevääseen 2024.

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Luontotoiminnan kehittäminen edelleen.	Luontotoiminnan painotus 1–2 uuteen yksikköön. K/E.
	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	Sivistystoimen tilaratkaisut.	Kartoitus valmiiksi ja päätös asiasta. K/E.
	Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi	Työhyvinvointia ja yhteisöllisyyttä lisääviä toimenpiteitä.	2–4 yhteisöllistä tilaisuutta /vuosi. K/E.

VARHAISKASVATUS, TOIMINTAMUOTOKOHTAISET, ULKOISET KULUT

Yksikkö/toimintamuoto	TP 2022 henkilöstökulut	TP 2022 toimintakulut	TA 2023 henkilöstökulut	TA 2023 toimintakulut	TA 2024 henkilöstökulut	TA 2024 toimintakulut
Varhaiskasvatuksen keskitetyt palvelut	314 919	376 101	437 911	409 396	371 874	406 994
Päiväkodit	1 318 916	1 372 709	1 215 212	1 263 573	1 415 076	1 463 193
Ryhmäperhe- ja perhepäivähoito	184 279	198 342	183 533	195 433	180 417	193 172
Esiopetus+2.vuotinen esiopetus ja niiden täydentävä varhaiskasvatus	877 186	978 443	618 837	695 460	621 467	698 871
Yhteensä	2 695 300	2 925 595	2 455 493	2 563 862	2 588 834	2 762 230

5.4.2 Perusopetus, lukiokoulutus ja vapaa sivistystyö

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Elintapatietoisuuden vahvistaminen – ymmärrys hyvinvoinnista oppimisedellytyksenä.	Koulupoissaolojen määrä vähenee (vrt. lv 22-23); Move!-testitulokset maan keskitasossa. K/E.

	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittämisen eri ikäryhmät huomioiden	luontopainotteisen toiminnan lisääminen ja vakiinnuttaminen osaksi perusopetusta ja luonnon hyvinvointivaikutusten hyödyntäminen monipuolisesti.	henkilöstön koulutus / koulutuspäivien määrä 15 päivää/lukuvuosi.
	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Työrauhan ja toivotun käyttäytymisen vahvistaminen ProKoulu-toimintamallin avulla.	Pro Koulu-kehittämisprosessi aloitettu. K/E.
	Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi	Koulukiinteistöselvitys ja ratkaisu.	Selvitys ja ratkaisu tehty sekä ratkaisun mukaiset toimenpiteet aloitettu. K/E.
ELINVOIMA: <i>Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.</i>	Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen	Lukion koripallo- ja liikuntalinjan kehittäminen.	koripallolinjan laajentaminen koskemaan myös muita urheilulajeja. K/E.
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Päätöksissä ja hankinnoissa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja	Ympäristönäkökulman huomioiminen koulukuljetusten kilpailutuksessa v. 2024.	Kilpailutuksen kriteereissä ympäristönäkökulma huomioitu. K/E.
	Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia	Lukion kansainvälisyyskasvatuksen ja -toiminnan laajentaminen.	Kansainvälisyys näkyviin koko lukiossa, yksi kansainvälisyys-teemainen tapahtuma kaikille opiskelijoille. K/E.

Yksikkö	TP 2022 henkilöstökulut	TP 2022 toimintakulut	TA 2023 henkilöstökulut	TA 2023 toimintakulut	TA 2024 henkilöstökulut	TA 2024 toimintakulut
Aitoon koulu	298 498	347 444	271 676	328 096	222 122	270 669
Kirkonkylän koulu	282 649	383 680	285 579	395 842	280 847	382 374
Yhtenäiskoulu, 1-6	1 550 336	2 006 822	1 637 636	2 155 000	1 797 220	2 249 316
Yhtenäiskoulu, 7-9	1 301 299	1 546 882	1 364 089	1 614 758	1 490 242	1 764 165

Yksikkökohtaiset menot (netto), euroa/oppilas

Yksikkö	TP2022	TA2023	Oppilaita 20.9.2022	Oppilaita 20.9.2023	Oppilaita 1.8.2024*
Aitoon koulu	13 360	13 866	38	37	31
Luop. kk:n koulu	11 423	12 489	49	47	40
Yhtenäiskoulu 1-6	8 640	9 102	302	309	298
Yhtenäiskoulu 7-9	10 552	11 329	179	187	163
Oppilaita yhteensä			568	580	532

*Ennuste

5.4.3 Kirjastopalvelut

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	Varhaiskasvatuksen kanssa tehtyyn yhteistyösopimukseen liittyvän vuosisuunnitelman käyttöönotto ja sen mukainen toiminta. Toimia esim. aineistopaketit, satutuokiot, yhteiset lukukampanjat tai hankkeet, ohjatut kirjastovierailut, työpajat.	Vähintään yksi yhteistyömuoto 0 – 3 -vuotiaille, yksi 4 – 5 -vuotiaille ja yksi esiopetukseen.
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia	Tavoittaa uusia asiakkaita palvelujen pariin. Toimina tapaamiset ja palvelujen markkinointi mahdollisille uusille käyttäjäryhmille tai josin tavoitetuissa ryhmissä uusille asiakkaille.	Tapaamiset tai muu kampanjointi vähintään 3 ryhmän kanssa tai ryhmälle.

Tunnuslukuja:

2022	Pälkäne	Maaseutumaiset kunnat	Koko maa
Kirjaston palkkaamat htv:t / 1 000 asukasta	0,67	0,82	0,69
Kokonaislainaus / asukasluku	16,13	13,42	14,58
Toimintakulut / kokonaislainaus	3,47	5,34	4,25

Toimintakulut / asukas	56,01	71,63	61,90
Henkilöstökulut / asukas	28,58	35,28	30,85

Tilastoja Pälkäneen kirjaston toimipaikoista:

Toimipaikka	Lainat 2021	Lainat 2022	Lainat / palveluaukiolotunti 2022	Fyysiset käynnit 2022 ja käynnit / palveluaukiolotunti
Pääkirjasto	84 056	85 206	48,2	48 505 ja 27,5
Luopioisten kirjasto	14 170	14 658	29	10 013 ja 19,8
Aitoon lainaus-asema	2 789	2 606	14,6	3 020 ja 16,9
Laitikkalan lainaus-asema	672	617	6	304 ja 3
Sappeen lainaus-asema	551	579	7	247 ja 3
Kirjastoauto, Kuohijoki	218	206	26,8	76 ja 9,9
Yhteensä kaikki	102 456 + 16 kaukolainaa = 102 472	103 872 + 38 kaukolainaa = 103 910		

Lisäksi Pälkäneen laskennallinen osuus Piki-kirjastojen yhteisten e-kirjojen lainoista oli 2 475 ja e-lehtien käyttökerroista 5 130 vuonna 2022.

5.4.4 Kulttuuripalvelut

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Kulttuurisuunnitelman (2024-2028) käyttöönotto.	Kulttuurisuunnitelma otettu käyttöön. K/E.
ELINVOIMA: <i>Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.</i>	Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen	Mikkolan tilan, kotiseutumuseon ja Mikkelinmäen matkailullinen hyödyntäminen yhdessä paikallisyhteisöjen kanssa.	kulttuurimatkailukampanjan toteuttaminen yhdessä paikallisyhteisöjen kanssa (aluksesä 2024). K/E.
	Monipuolisten asuinratkaisujen ja -ympäristöjen edistäminen	Pakanrannan rantareitin elävöittäminen ympäristötaiteella.	Rantareitillä on ympäristöön mukautuvia taideteoksia. K/E.

5.4.5 Liikuntapalvelut

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: <i>Pätkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Liikkuva Pälkäne - liikunnallisen elämäntavan edistämishanke yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.	Hanke käynnistynyt; 2-3 uutta toimintamuotoa käynnistetty. K/E.
	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	Palvelutarjonnan näkyväksi tekeminen.	Fluent Outdoor -soveluksen täydentäminen uusilla kohteilla, vähintään 2 uutta liikunta- paikka ryhmää. K/E.
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia	Keskuskeskittämisen peruskorjauksen suunnittelu.	kuntalaisinfo ja -kysely. K/E.

5.4.6 Nuorisopalvelut

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: <i>Pätkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Luontoa hyödyntävän toiminnan jatkaminen ja kehittäminen.	Luontoa hyödyntävässä toiminnassa tavoitettujen/kohdattujen nuorten määrä 70 nuorta.
	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	Pälkäneen malli, jonka painopisteenä nuorten hyvinvointi, harrastaminen ja päihteettömyys. Selkeät hoitokontaktit joihin nuoret ohjataan tarvittaessa.	Päihteetön nuorisotilatoiminta ja päihteettömät nuorisotapahtumat, 7 000 nuorisotilakäyntiä ja 2 tapahtumaa.
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Kunnan talous on tasapainossa.	Ohjataan nuoria oikeisiin palveluihin etsivän nuorisotyön ja nuorisotyön menetelmin, nuorten työpajatoiminnan kehittäminen.	Erityisnuorisotyössä kohdattujen nuorten määrä 70 ; sosiaalisen vahvistamisen mittari (Sovari) itsetuntemus ja elämänhallinta -osio yli 3,5. Alle 25-v. työttömiä alle 10 kpl per/kk (Pirkanmaan työllisyyskatsaus ELY).
	Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia	Edistetään nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia nuorten tarpeita vastaavaksi.	Nuorisovaltuuston kokouksia 11kpl ja 2 Nuvan tekemää kyselyä nuorille. 2 nuorisotapahtumaa.

Sivistyspalvelut, ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	TA 2023	TA Muutokset 2023	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntitulot	572 512	521 850		521 850	497 065	497 065	497 065
Maksutulot	289 247	273 140	-80 000	193 140	194 550	194 550	194 550
Tuet ja avustukset	245 041	221 513		221 513	224 127	224 127	224 127
Muut toimintatulot	6 725	6 180		6 180	6 170	6 170	6 170
Toimintatulot	1 113 524	1 022 683	-80 000	942 683	921 912	921 912	921 912
<i>josta sisäiset</i>	497						
Henkilöstömenot	-7 681 550	-7 644 407	-92 000	-7 736 407	-8 179 628	-8 417 746	-8 628 973
Palvelujen ostot	-3 540 386	-3 792 352		-3 792 352	-3 895 065	-3 920 440	-3 946 171
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-363 896	-390 930		-390 930	-372 760	-377 979	-383 270
Avustukset	-267 814	-261 000		-261 000	-244 000	-247 416	-250 880
Muut toimintamenot	-1 857 822	-1 803 139		-1 803 139	-1 847 673	-1 849 091	-1 850 528
Toimintamenot	-13 711 468	-13 891 828	-92 000	-13 983 828	-14 539 126	-14 812 672	-15 059 822
<i>josta ulkoiset</i>	-10 288 727	-10 278 839	-92 000	-10 370 839	-10 710 159	-10 983 705	-11 230 855
<i>josta sisäiset</i>	-3 422 741	-3 612 989		-3 612 989	-3 828 967	-3 828 967	-3 828 967
Toimintakate	-12 597 943	-12 869 145	-172 000	-13 041 145	-13 617 214	-13 890 760	-14 137 910
<i>josta sisäiset</i>	-3 422 244	-3 612 989		-3 612 989	-3 828 967	-3 828 967	-3 828 967
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-4 611	-4 066		-4 066	-1 944	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-12 602 554	-12 873 211	-172 000	-13 045 211	-13 619 158	-13 890 760	-14 137 910

*TP 2022 –luvut muutettu nykyistä organisaatorakennetta vastaaviksi.

Talousarviossa sisäiset erät eivät ole valtuustoon nähden sitovia määrärahoja, vaan ne esitetään informatiivisena tietona.

5.5 Talous- ja tukipalvelut

Ulkoiset tuloarviot ja määrärahat

Talous- ja tukipalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	382 233	22 609	37 209	37 209	37 209
Myyntituotot	339 554	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	42 679	22 609	37 209	37 209	37 209
TOIMINTAKULUT	-2 160 195	-2 250 831	-2 418 467	-2 473 595	-2 524 264
Henkilöstökulut	-1 301 954	-1 290 154	-1 424 828	-1 466 045	-1 502 608
Palvelujen ostot	-393 437	-445 907	-485 842	-492 644	-499 541
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-460 498	-509 500	-498 040	-505 013	-512 083
Muut toimintakulut	-4 306	-5 270	-9 757	-9 894	-10 032
TOIMINTAKATE	-1 777 962	-2 228 222	-2 381 258	-2 436 386	-2 487 055

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kulujen erotus eli toimintakate).

Tilivelvollinen: talousjohtaja Markus Jaakkola

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Talous- ja tukipalveluiden toimiala sisältää laskentapalveluiden, keskitettyjen hankintapalveluiden, ruoka- ja siivouspalveluiden sekä asiakaspalvelun määrärahat. Talouspalvelut tukevat kunnan ja kuntakonsernin strategista johtamista sekä toimialojen ja kuntakonsernin toimintaa taloushallinnon rutiini- ja asiantuntijapalveluilla. Talouspalvelut tuottavat virallisen talousraportoinnin kunnanhallitukselle ja kunnanvaltuustolle, vastaavat taloustietojen lakisääteisestä raportoinnista Valtiokonttorille sekä toteuttavat johdon raportoinnin kehittämistä. Talouspalvelut koordinoivat myös yhteistyötä ulkoiseen palveluntuottajaan Sarastia Oy:hyn taloushallinnon asioissa.

Ruoka- ja siivouspalvelut tuottaa ruokapalvelua kunnan varhaiskasvatukselle sekä kouluille ja lisäksi siivouspalvelua kunnan eri kohteisiin sekä pieniltä osin myös Pirkanmaan hyvinvointialueelle.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2024

Talouspalveluiden painopisteenä on kunnan kokonaistaloudellinen seuranta ja ohjaus yhdessä muiden toimialojen ja toimintayksiköiden kanssa. Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastuspalvelujen siirtyminen hyvinvointialueille vaikutti kuntien rahoitus pohjaan merkittävästi. Lisäksi kuntien rahoitusjärjestelmän uudistaminen on käynnistetty. Työllisyyspalveluiden siirtymisellä kunnille kokonaisuudessaan vuoden 2025 alusta alkaen tuo mukanaan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, joiden ennakointi tässä vaiheessa on kuitenkin vielä melko hankalaa. Pälkäneen kunnalla ja kuntakonserniin kuuluvilla yhtiöillä on myös edessään mahdollisesti merkittäviä investointeja lähivuosina, joiden taloudellisten vaikutusten huomioiminen on tärkeää kuntakonsernin talouden kokonaisuuden kestävyuden kannalta.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA VUONNA 2024

Talouspalveluiden toiminnassa ei havaittavissa olennaisia muutoksia. Ruoka- ja siivouspalveluille esitetään yhtä kiertävää sijaista vastaamaan lisääntyvää palvelutarvetta ja tilapäisistä poissaoloista aiheutuvaa työvoiman tarvetta.

TALOUS- JA TUKIPALVELUIDEN TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Kunnan talous on tasapainossa.	Koko kunnan käyttötalous on tasapainossa pitkällä aikavälillä eli vuosikate riittää kattamaan poistot ja arvonalentumiset.	Tilikauden tulos saadaan ylijäämäiseksi taloussuunnitelmakauden 2024-2026 aikana.
	Kunnan talous on tasapainossa.	Myyntilaskujen sähköisyysastetta saadaan nostettua ja siten myös laskujen lähettämisestä aiheutuvia kustannuksia vähennettyä.	Kunnan lähettämistä myyntilaskuista sähköisiä > 40 % (1-7/2023 sähköisyysaste n. 33 %).
	Kunnan talous on tasapainossa	Sarastian tuottamien talouspalveluiden toimivuudesta ja kehittämistarpeista laaditaan erillinen käyttäjäkysely.	Käyttäjäkysely on laadittu. K/E. Kyselyn tulosten perusteella arvioidaan, onko tarvetta

			muutoksille talouspalveluiden järjestämistavassa.
	Päätöksissä, hankinnoissa ja toiminnassa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja	Siivouspalveluiden kohdekohtaisten palvelusopimusten päivitys.	Kohdekohtaiset palvelusopimukset on päivitetty. Tehty/ei.
	Päätöksissä, hankinnoissa ja toiminnassa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja	Vuosikellon luominen jaksottaisille siivoustöille.	Vuosikello on käytössä kaikissa siivouskohteissa. Tehty/ei.
	Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia	Jamix-menun käyttöönotto ruokapalveluissa. Jamix menu on kuntalaisille näkyvillä kunnan internet-sivujen kautta. Sovelluksen voi myös ladata älypuhelimelle tai tabletille.	Jamix-menu on käytössä. Kyllä/ei.
	Päätöksissä, hankinnoissa ja toiminnassa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja	Yhteistyön käynnistäminen Kostiakeskuksen kanssa hävikkiruoan vähentämiseksi.	Yhteistyö käynnistetty Kostiakeskuksen kanssa. Kyllä/ei.
HYVINVOINTI: palkane-läiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin.	Kuntalaisten hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	Kasvisruoan lisääminen kouluruokailussa toiseksi pääruokavaihtoehdoksi.	Kasvisruoka toisena pääruokavaihtoehtona kaikissa kouluissa. Kyllä/ei.

Talous- ja tukipalvelut, ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	TA 2023	TA Muutokset 2023	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntitulot	1 981 929	1 741 070		1 741 070	1 912 185	1 912 185	1 912 185
Tuot ja avustukset	42 679	22 609		22 609	37 209	37 209	37 209
Toimintatulot	2 024 608	1 763 679		1 763 679	1 949 394	1 949 394	1 949 394
<i>josta sisäiset</i>	1 642 375	1 741 070		1 741 070	1 912 185	1 912 185	1 912 185
Henkilöstömenot	-1 301 954	-1 290 154	-16 000	-1 306 154	-1 424 828	-1 466 045	-1 502 608
Palvelujen ostot	-421 903	-456 977		-456 977	-501 358	-508 160	-515 057
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-460 498	-509 500		-509 500	-498 040	-505 013	-512 083
Muut toimintamenot	-69 678	-56 161		-56 161	-75 129	-75 265	-75 404
Toimintamenot	-2 254 032	-2 312 792	-16 000	-2 328 792	-2 499 354	-2 554 483	-2 605 151
<i>josta ulkoiset</i>	-2 160 195	-2 250 831	-16 000	-2 266 831	-2 418 467	-2 473 595	-2 524 264
<i>josta sisäiset</i>	-93 838	-61 961		-61 961	-80 887	-80 887	-80 887
Toimintakate	-229 425	-549 113	-16 000	-565 113	-549 960	-605 089	-655 757
<i>josta sisäiset</i>	1 548 537	1 679 109		1 679 109	1 831 298	1 831 298	1 831 298
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-5 022	-3 348		-3 348			
Tehtävän kokonaiskustannukset	-234 447	-552 461	-16 000	-568 461	-549 960	-605 089	-655 757

Talousarviossa sisäiset erät eivät ole valtuustoon nähden sitovia määrärahoja, vaan ne esitetään informatiivisena tietona.

5.6 Sosiaali- ja terveystaloudet

Sosiaali- ja terveystaloudet pitävät sisällään ympäristöterveydenhuollon palvelut, jotka Tampereen kaupunki järjestää.

Ulkoiset tuloarviot ja määrärahat

	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Sosiaali- ja terveystaloudet					
TOIMINTATUOTOT	409 779				
Myyntituotot	108 916				
Tuet ja avustukset	300 864				
TOIMINTAKULUT	-27 781 596	-162 756	-183 911	-186 432	-188 989
Henkilöstökulut	-399 582	-3 508	-3 811	-3 811	-3 811
Palvelujen ostot	-27 273 098	-159 248	-180 100	-182 621	-185 178
Avustukset	-108 916				
Muut toimintakulut					
TOIMINTAKATE	-27 371 817	-162 756	-183 911	-186 432	-188 989

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kulujen erotus eli toimintakate).

Tilivelvollinen: kunnanjohtaja Pauliina Pikka

5.7 Tekniset palvelut

Ulkoiset tuloarviot ja määrärahat

	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tekniset palvelut					
TOIMINTATUOTOT	1 400 816	1 247 025	1 652 865	1 652 865	1 652 865
Myyntituotot	267 852	216 000	221 550	221 550	221 550
Tuet ja avustukset	12 370	300	7 320	7 320	7 320
Muut toimintatuotot	1 120 593	1 030 725	1 423 995	1 423 995	1 423 995
TOIMINTAKULUT	-3 582 591	-2 887 587	-3 553 519	-3 610 599	-3 666 228
Henkilöstökulut	-473 976	-581 004	-617 564	-635 291	-651 016
Palvelujen ostot	-1 511 570	-908 670	-1 299 376	-1 317 567	-1 336 013
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 133 126	-1 097 353	-1 183 023	-1 199 585	-1 216 380
Avustukset	-2 000		-125 000	-125 000	-125 000
Muut toimintakulut	-461 919	-300 560	-328 556	-333 156	-337 820
TOIMINTAKATE	-2 181 776	-1 640 562	-1 900 654	-1 957 734	-2 013 363

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kuluja erotus eli toimintakate).

Tilivelvollinen: tekninen johtaja Harri Apell

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Teknisten palveluiden toimialan päätehtävänä on rakentamisen valvonnan, ympäristönsuojelun, katu- ja liikenneverkoston, kunnan kiinteistöjen rakentamisen- ja ylläpidon, maankäytön suunnittelun, vesihuoltolaitoksen sekä teknisen huollon hoitaminen, kehittäminen ja yhteensovittaminen kunnassa siten, että kuntalaisilla on nyt ja tulevaisuudessa terveellinen, turvallinen, virikkeellinen ja viihtyisä elinympäristö. Toimialan tehtävänä on osaltaan huolehtia, että kunnan järjestämät palvelut pystytään järjestämään asianmukaisesti hoidetussa ympäristössä ja elinkeinoelämän toimintaedellytykset ja kehittyminen on turvattu.

Toimiala jakaantuu teknisen lautakunnan sekä ympäristö- ja rakennusjaoksen alaiseen toimintaan. Lisäksi toimialan palveluista maankäyttö on kunnanhallituksen alaista toimintaa. Liikunta- ja vapaa-aikatoimen ylläpito- ja kiinteistökulut kuuluvat teknisen lautakunnan alaisuuteen, toiminta sen sijaan sivistystoimen alaisuuteen. Vesihuoltolaitos on kunnan kirjanpidosta eriytetty taseyksikkö, jonka johtokuntana toimii tekninen lautakunta. Kunnan metsäomaisuutta hoitaa kunnanhallituksen nimeämä metsätoimikunta, johon on jäseniksi nimetty myös teknisen toimialan edustajat.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2024

Toiminnan painopisteinä on investointiohjelman toteuttaminen, kiinteistöseurannan parantaminen erityisesti sisäilmaolosuhteet ja energiankäyttö huomioiden sekä liikenteen turvallisuuteen liittyvät kehittämistoimenpiteet. Merkittävänä investointikohteena on keskusta-alueen koulutilojen ratkaisut yhdessä niihin liittyvän infran kanssa.

Ympäristöyksikön osalta painopisteenä on valmistautuminen lainsäädännön uudistuksiin.

Vesihuoltolaitoksen toiminnan kehittäminen, vesihuollon toiminta-alueiden ja valvontasuunnitelmien päivitykset.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA VUONNA 2024

Teknisten palveluiden toimintaan ei odoteta kohdistuvan muutostarpeita. Vuonna 2022 tehdyt henkilöstömuutokset ovat riittävät toimialan tehtäviä ajatellen.

TEKNISTEN PALVELUIDEN TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: <i>Päikänäläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	Esteettömyyselvytys kunnan palvelukiinteistöissä, kuten koulut, kirjastot ja soterakennukset.	Esteettömyyselvytys on laadittu (K/E).
<i>Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy (koulu)</i>	Kuntalaisten hyvinvointi ja siihen osallistaminen	Kouluratkaisun jo koulun ympäristön hankesuunnitelmien laadinnassa kuullaan kuntalaisia.	Kuntalaisia on kuultu ja koulun sekä koulun ympäristön hankesuunnitelmat ovat valmistuneet (K/E).

KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Päätöksissä ja hankinnoissa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja	Vähintään yksi fossiilista polttoainetta lämmitykseen käyttävä kiinteistö on siirtynyt vähähiiliseen lämmitykseen.	Siirtymä on tapahtunut (K/E).
---	--	--	-------------------------------

Tekniset palvelut, ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	TA 2023	TA Muutokset 2023	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntitulot	268 786	216 000		216 000	221 550	221 550	221 550
Tuet ja avustukset	12 370	300		300	7 320	7 320	7 320
Muut toimintatulot	3 006 402	2 856 581		2 856 581	3 306 974	3 306 974	3 306 974
Toimintatulot	3 287 558	3 072 881		3 072 881	3 535 844	3 535 844	3 535 844
<i>josta sisäiset</i>	1 886 742	1 825 856		1 825 856	1 882 979	1 882 979	1 882 979
Henkilöstömenot	-473 976	-581 004	-7 000	-588 003	-617 564	-635 291	-651 016
Palvelujen ostot	-1 634 960	-1 022 303		-1 022 303	-1 422 801	-1 440 992	-1 459 438
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 153 298	-1 120 150		-1 120 150	-1 205 662	-1 222 225	-1 239 019
Avustukset	-2 000				-125 000	-125 000	-125 000
Muut toimintamenot	-474 087	-309 636		-309 636	-340 724	-345 324	-349 988
Toimintamenot	-3 738 322	-3 033 093	-7 000	-3 040 092	-3 711 751	-3 768 831	-3 824 460
<i>josta ulkoiset</i>	-3 582 591	-2 887 587	-7 000	-2 894 586	-3 553 519	-3 610 599	-3 666 228
<i>josta sisäiset</i>	-155 731	-145 506		-145 506	-158 232	-158 232	-158 232
Toimintakate	-450 764	39 788	-7 000	32 789	-175 907	-232 988	-288 617
<i>josta sisäiset</i>	1 731 012	1 680 350		1 680 350	1 724 746	1 724 746	1 724 746
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-1 869 464	-1 766 448		-1 766 448	-1 908 479	-1 834 914	-1 931 010
Tehtävän kokonaiskustannukset	-2 320 228	-1 726 660	-7 000	-1 733 659	-2 084 386	-2 067 901	-2 219 627

Talousarviossa sisäiset erät eivät ole valtuustoon nähden sitovia määrärahoja, vaan ne esitetään informatiivisena tietona.

5.7.1 Maankäyttö ja kaavoitus

Ulkoiset tuloarviot ja määrärahat

Maankäyttö ja kaavoitus	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	6 238	93	10 093	10 093	10 093
Maksutuotot	6 238		10 000	10 000	10 000
Tuet ja avustukset		93	93	93	93
TOIMINTAKULUT	-85 814	-119 506	-123 882	-126 479	-128 901
Henkilöstökulut	-39 094	-54 706	-57 501	-59 169	-60 648
Palvelujen ostot	-45 843	-63 000	-65 550	-66 468	-67 398
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-26	-800	-150	-152	-154
Muut toimintakulut	-852	-1 000	-681	-691	-700
TOIMINTAKATE	-79 576	-119 413	-113 789	-116 386	-118 808

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kuluja erotus eli toimintakate).

Tilivelvollinen: kunnanjohtaja Pauliina Pikka ja tekninen johtaja Harri Apell

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Maankäyttöön ja kaavoitukseen kuuluu kunnan maankäytön suunnittelu sekä kaavoituspalveluiden toteuttaminen, ohjaus ja tilaaminen. Maankäytössä ja kaavoituksessa työskentelee maankäytön suunnittelija, joka toimii maankäyttöryhmän sekä maapoliittisen työryhmän valmistelijana.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2024

Kaavoitustyö jatkuu kunnassa aktiivisena vuonna 2024. Työn alla on yhteensä kuusi (6) suurempaa kunnan omaa kaavoitustyötä sekä jopa kahdeksan (8) yksityisen maanomistajan kaavaa. Merkittävimmät kaavakohdeet vuonna 2024 ovat Luopioisten Keskيتين ja kirkonkylän itäosan kaavan valmiiksi saattaminen, Kankaanmaan teollisuusalueen laajentamisen asemakaava sekä Pälkäneen kuntakeskus Onkkaalan peruskoulujen alueiden asemakaavojen muutokset.

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
ELINVOIMA: <i>Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.</i>	Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen	Kankaanmaan uuden yrityksen-/teollisuusalueen asemakaava.	Kaava hyväksytty vuoden loppuun mennessä (K/E).
	Monipuolisten asumisratkaisujen ja –ympäristöjen edistäminen	Onkkaalan alueen rantojen käytön selvittäminen maankäytön kehittämisen näkökulmasta.	Selvitystyö on tehty (K/E).
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Päätöksissä, hankinnoissa ja toiminnassa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja</i>	Pälkäneen kunta on sitoutunut toteuttamaan Etelä-Pirkanmaan ympäristöohjelmaa. Päätöksiä ja hankintoja tehdessä arvioidaan niiden ympäristövaikutuksia.	Vuoden 2024 aikana valmisteltavissa kaavoissa noudatetaan ilmastotoimenpiteille laadittuja kaavoituksen periaatteita.	Periaatteet huomioitu kaavavalmistelussa (K/E).

Maankäyttö ja kaavoitus, ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	TA 2023	TA Muutokset 2023	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat							
Maksutulot	6 238				10 000	10 000	10 000
Tuet ja avustukset		93			93	93	93
Toimintatulot	6 238	93		93	10 093	10 093	10 093
Henkilöstömenot	-39 094	-54 706	-1 000	-55 706	-57 501	-59 169	-60 648
Palvelujen ostot	-53 251	-63 651		-63 651	-67 837	-68 755	-69 686
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-26	-800		-800	-150	-152	-154
Muut toimintamenot	-3 681	-2 941		-2 941	-3 511	-3 520	-3 530
Toimintamenot	-96 052	-122 098	-1 000	-123 098	-128 999	-131 596	-134 018
<i>josta ulkoiset</i>	-85 814	-119 506	-1 000	-120 506	-123 882	-126 479	-128 901
<i>josta sisäiset</i>	-10 238	-2 592		-2 592	-5 117	-5 117	-5 117
Toimintakate	-89 814	-122 005	-1 000	-123 005	-118 906	-121 503	-123 925
<i>josta sisäiset</i>	-10 238	-2 592		-2 592	-5 117	-5 117	-5 117
Tehtävän kokonaiskustannukset	-89 814	-122 005	-1 000	-123 005	-118 906	-121 503	-123 925

Talousarviossa sisäiset erät eivät ole valtuustoon nähden sitovia määrärahoja, vaan ne esitetään informatiivisena tietona.

5.7.2 Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu

Ulkoiset tuloarviot ja määrärahat

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	136 460	130 470	142 470	142 470	142 470
Myyntituotot	2 490	10 000	5 000	5 000	5 000
Maksutuotot	133 262	120 000	137 000	137 000	137 000
Tuet ja avustukset	464	470	470	470	470
Muut toimintatuotot	245				
TOIMINTAKULUT	-432 696	-457 159	-369 906	-378 657	-386 637
Henkilöstökulut	-228 095	-229 724	-247 344	-254 379	-260 620
Palvelujen ostot	-73 219	-96 335	-104 845	-106 312	-107 801
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 244	-5 200	-15 600	-15 818	-16 040
Avustukset *	-121 461	-120 000			
Muut toimintakulut	-7 676	-5 900	-2 117	-2 147	-2 177
TOIMINTAKATE	-296 236	-326 689	-227 436	-236 186	-244 167

*Yksityistieavustukset siirtyvät TA2024 alkaen rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun alta teknisten palveluiden alle.

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja -kulujen erotus eli toimintakate).

Tilivelvollinen: tekninen johtaja Harri Apell ja johtava rakennustarkastaja Arttu Jokinen

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Rakennus- ja ympäristöjaosto huolehtii sekä luontaisen että rakennetun elinympäristön monimuotoisuuden, viihtyvyyden, kauneusarvojen, terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvän rakentamistavan säilymisestä ja edistämisestä. Jaoston toimialaan kuuluu myös ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun ja rakentamisen ohjauksen ja neuvonnan järjestäminen sekä lakisääteinen rakentamisen valvonta. Jaosto hoitaa eri laeissa ja muualla rakennusvalvontaviranomaiselle ja ympäristönsuojeluviranomaiselle määrätty tehtävät, ellei niitä ole hallintosäännössä delegoitu rakennus- ja ympäristöjaoston alaiselle viranhaltijalle.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2024

Vuonna 2024 painopisteenä on valmistautua 1.1.2025 voimaan tulevaan rakentamislakiin (751/2023) ja sen mukanaan tuomiin toimintatapa ja järjestelmämuutoksiin.

Rakennusjärjestyksen päivitystyön aloittaminen ja uuden taksan saattaminen voimaan vastaamaan uuden rakentamislain vaatimuksia.

Ympäristönsuojelun painopisteenä on edistää kiinteistökohtaisten lietekuljetusten saattaminen lain vaatimukset täyttäväksi.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA VUONNA 2024

Valmistautuminen rakentamislain ja rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (Ryhti) vaatimiin ohjelmisto- ja järjestelmämuutoksiin.

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: <i>Pätkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Rakennusjärjestyksen päivitystyön aloittaminen voimaan tulevan rakentamislain vaatimusten mukaiseksi ja Pälkäneen kunnan ominaispiirteet huomioivaksi.	Toteutunut (K/E).
	Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi	Hallintosäännön päivittäminen rakentamislain vaatimusten mukaiseksi.	Toteutunut (K/E).
ELINVOIMA: <i>Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.</i>	Positiivinen muuttovirta	Käsittelyvalmiiden uudisrakentamisen lupien käsittelyaika alle 21 vrk.	Toteutunut (K/E).
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaali-</i>	Kunnan talous on tasapainossa.	Rakennusvalvontaviranomaisen taksan päivitys ja maa-ainestaksan päivitys.	Toteutunut (K/E).

<i>sesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>			
	Päätöksissä ja hankinnoissa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja	Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman päivitys.	Toteutunut (K/E).

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	TA 2023	TA Muutokset 2023	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntitulot	2 490	10 000		10 000	5 000	5 000	5 000
Maksutulot	133 262	120 000		120 000	137 000	137 000	137 000
Tuet ja avustukset	464	470		470	470	470	470
Muut toimintatulot	245						
Toimintatulot	136 460	130 470		130 470	142 470	142 470	142 470
Henkilöstömenot	-228 095	-229 724	-3 000	-232 724	-247 344	-254 373	-260 609
Palvelujen ostot	-77 241	-98 289		-98 289	-110 610	-112 078	-113 566
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 244	-5 200		-5 200	-15 600	-15 818	-16 040
Avustukset	-121 461	-120 000		-120 000			
Muut toimintamenot	-18 373	-12 784		-12 784	-11 880	-11 909	-11 939
Toimintamenot	-447 414	-465 997	-3 000	-468 997	-385 434	-394 179	-402 154
<i>josta ulkoiset</i>	-432 696	-457 159	-3 000	-460 159	-369 906	-378 651	-386 626
<i>josta sisäiset</i>	-14 719	-8 838		-8 838	-15 528	-15 528	-15 528
Toimintakate	-310 954	-335 527	-3 000	-338 526	-242 963	-251 708	-259 683
<i>josta sisäiset</i>	-14 719	-8 838		-8 838	-15 528	-15 528	-15 528
Tehtävän kokonaiskustannukset	-310 954	-335 527	-3 000	-338 526	-242 963	-251 708	-259 683

Talousarviossa sisäiset erät eivät ole valtuustoon nähden sitovia määrärahoja, vaan ne esitetään informatiivisena tietona.

5.7.3 Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)

Ulkoiset tuloarviot ja määrärahat

Vesihuoltolaitos	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	1 292 199	1 308 647	1 418 647	1 418 647	1 418 647
Myyntituotot	1 289 191	1 308 000	1 418 000	1 418 000	1 418 000
Tuet ja avustukset	210	647	647	647	647
Muut toimintatuotot	2 797				
TOIMINTAKULUT	-777 463	-808 530	-862 146	-877 720	-892 652
Henkilöstökulut	-167 590	-222 540	-233 597	-240 371	-246 380
Palvelujen ostot	-359 496	-361 860	-373 760	-378 993	-384 299
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-248 567	-223 570	-253 970	-257 526	-261 131
Muut toimintakulut	-1 810	-560	-819	-830	-842
TOIMINTAKATE	514 735	500 117	556 501	540 927	525 995

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kulujen erotus eli toimintakate).

Tilivelvollinen: tekninen johtaja Harri Apell

VESIHUOLTOLAITOKSEN TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
KESTÄVÄ KEHITYS:	Vesihuoltolaitoksen talous on tasapainossa	Käyttötalous saadaan tasapainoon ja vahvistetaan investointikykyä elinvoimaa ja tulevaa kehitystä tukeviin investointeihin.	(K/E).
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Toiminnassa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja	Jätevedenpuhdistamon sähkökulutuksen korvaaminen osittain itse tuotetulla sähköllä.	Ratkaisuehdotus, jolla saadaan 10% ostetusta sähköstä korvattua itse tuotetulla sähköllä, on laadittu (K/E).

Vesihuoltolaitos, ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	TA 2023	TA Muutokset 2023	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	1 340 646	1 361 080		1 361 080	1 473 538	1 473 538	1 473 538
Liikevaihto	1 337 639	1 360 433		1 360 433	1 472 891	1 472 891	1 472 891
Muut tulot	3 007	647		647	647	647	647
Toimintamenot	-784 130	-815 916	-3 000	-818 916	-868 216	-883 790	-898 723
Materiaalit ja palvelut	-614 730	-591 274		-591 274	-633 801	-642 589	-651 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-248 567	-223 570		-223 570	-253 970	-257 526	-261 131
Palvelujen ostot	-366 163	-367 704		-367 704	-379 831	-385 063	-390 369
Henkilöstön menot	-167 590	-222 540	-3 000	-225 540	-233 597	-240 371	-246 380
Muut menot	-1 810	-2 102		-2 102	-819	-830	-842
Toimintakate	556 517	545 164	-3 000	542 164	605 321	589 747	574 815
Rahoitustulot- ja menot	-39 123	-71 000		-71 000	-48 500	-48 500	-48 500
Muut rahoitustulot	2 465				1 500	1 500	1 500
Korkomenot sisäiset	-37 586	-55 000		-55 000	-40 000	-40 000	-40 000
Muut rahoitusmenot	-4 002	-16 000		-16 000	-10 000	-10 000	-10 000
Vuosikate	517 394	474 164	-3 000	471 164	556 821	541 247	526 315
Poistot ja arvonalentumiset	-611 059	-601 854		-601 854	-608 973	-668 505	-702 601
Suunnitelman mukaiset poistot	-605 634	-601 854		-601 854	-608 973	-668 505	-702 601
Arvonalentumiset	-5 425						
Tilikauden tulos	-93 666	-127 690	-3 000	-130 690	-52 152	-127 258	-176 286
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	9 274	9 274		9 274	9 274	9 274	7 507
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-84 392	-118 416	-3 000	-121 416	-42 878	-117 984	-168 779

Talousarviossa sisäiset erät eivät ole valtuustoon nähden sitovia määrärahoja, vaan ne esitetään informatiivisena tietona.

6. Henkilöstömuutokset talousarviovuodelle 2024

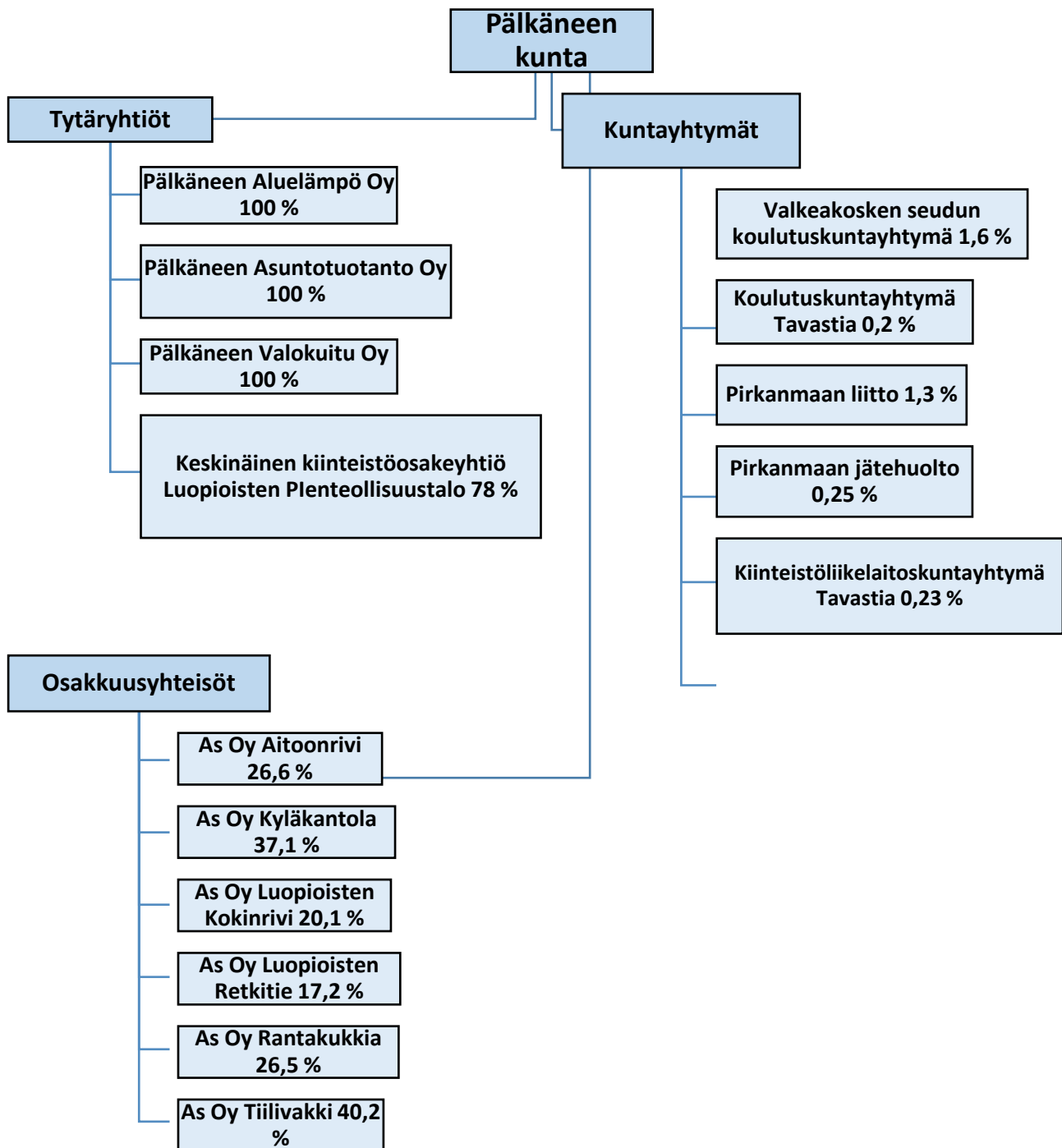
Henkilöstömuutokset talousarviovuodelle 2024

HENKILÖSTÖLISÄYKSET TALOUSARVIOVUODELLE 2024

Toimiala: Talous- ja tukipalvelut	Henkilömäärä	TA2024 kustannukset yhteensä (sis. sivukulut), €
Kiertävä sijainen siivous- ja ruokapalveluihin	1	30 000 €
Talous- ja tukipalvelut yhteensä		
Kunta yhteensä	1	30 000 €

7. Kuntakonsernin toiminta ja talous

Pälkäneen kuntakonserni muodostuu emokunnasta sekä sen tytäryhtiöistä ja osakkuusyhteisöistä. Pälkäneen kunnalla on neljä tytäryhtiötä: Pälkäneen Aluelämpö Oy, Pälkäneen Asuntotuotanto Oy, Pälkäneen Valokuitu Oy sekä Keskinäinen kiinteistöyhtiö Luopioisten pienteollisuustalo. Näiden yhtiöiden toiminta ja toiminnan painopisteet on kirjattu tämän kappaleen alaluvuissa. Tämän lisäksi kunta on mukana viidessä kuntayhtymässä sekä kuudessa asunto-osakeyhtiössä. Kuntakonsernin rakenne:



7.1 Pälkäneen Aluelämpö Oy

YHTIÖN TOIMINNAN KUVAUS

Pälkäneen Aluelämpö Oy on kunnan 100 %:sti omistama lämpöyhtiö, jonka toimialana on lämmön kehittäminen ja hankkiminen sekä jakelu liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti kohtuullista hintatasoa noudattaen. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita kiinteistöjä. Toimialue on Onkkaalan kylä.

Lämpöä tuotetaan vuonna 2013 valmistuneessa hakelämpölaitoksessa. Varalaitoksena toimii vuonna 1985 valmistunut raskaspolttoöljylaitos. Hake on peräisin Pälkäneeltä ja lähikuntien alueelta. Asiakkaita kaukolämmön piirissä on 40. Lämmönjakopiirin pituus on noin 6,8 km.

YHTIÖN TOIMINNAN PAINOPISTEET JA TOIMINNALLISET TAVOITTEET VUONNA 2024

Kaukolämpöön liittyi vuonna 2023 kolme uutta kiinteistöä ja sopimuksista irtautui yksi kiinteistö. Kiinnostusta on osoitettu myös asuinkiinteistöjen osalta, tilauksia ei ole tehty. Talousarvio laaditaan ilman uusia liittymiä, vaikkakin tavoitteeksi asetetaan yhden uuden liittyjän liittyminen.

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
ELINVOIMA: <i>Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.</i>	Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen.	Aluelämpö tuottaa kaukolämpöä uusille liittyjille.	Vähintään yksi uusi liittymä on saatu toimintaan vuoden 2023 aikana.
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Kunnan talous on tasapainossa.	Aluelämmön toiminta tukee osaltaan kunnan taloutta positiivisen tuloksen kautta.	Yhtiön tulos on positiivinen tilikaudella 2024.
	Päätöksissä ja hankinnoissa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja.	Toiminnassa tavoitellaan tilannetta, että suhteellisesti hakkeen käyttö energiana lisääntyy fossiiliseen polttoaineeseen verrattuna.	Hakkeella ja öljyllä tuotetun energian hyötysuhde paranee hakkeen osalta.

Pälkäneen Aluelämpö Oy	TP 2022	TA 2023	TA 2024 *
Mittari			
Kaukolämmön myynti MWh/vuosi	7 658	8 761	9 000
Kaukolämpöt. hyötysuhde (myyty/tuotettu MWh)	83,7 %	83,0 %	80,0 %
Kaukolämmön kokonaishinta €/MWh	112,8	125	125
Yhtiö kattaa liiketoimintatuloilla käyttömenot sekä ylläpitoinvestoinnit ilman konserniemon avustuksia	toteutui	toteutuu	toteutuu
Yhtiön tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024 *
Liikevaihto	695 712	902 000	811 000
Liiketoiminnan muut tuotot	1 068	1 067	1 067
Materiaalit ja palvelut	-331 367	-496 000	-454 000
Henkilöstökulut	-24 063	-17 215	-20 000
Poistot ja arvonalentumiset	-85 954	-119 000	-135 000
Liiketoiminnan muut kulut	-140 612	-78 091	-80 000
Liikevoitto (-tappio)	123 483	192 762	123 067
Rahoitustuotot ja -kulut	-18 551	-39 804	-38 000
Tilinpäätössiirrot	0	0	0
Tuloverot	-21 479	-32 000	-31 000
Tilikauden voitto/tappio	83 453	120 958	54 067
Lainat rahoituslaitoksilta	555 555	816 666	677 777
Lainat kunnalta	0	0	0
Takaukset kunnalta	555 555	816 666	677 777
Taseen loppusumma	2 303 707	2 600 000	2 500 000

Yhtiöllä ei ole varsinaisia investointeja tulossa vuodelle 2024.

Talousarvioon on varattu 40.000 euron määräraha hakekuljettimen ketjustolle, vaihto toteutetaan seuraavan viiden vuoden aikana.

*Vuoden 2024 talousarvioluvut ovat toimitusjohtajan arvioita. Vuoden 2024 talousarviosta päätetään yhtiön hallituksessa 30.10.2023.

7.2 Pälkäneen Asuntotuotanto Oy

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy on kunnan 100 %:sti omistama asunto-osakeyhtiö, jonka toimialana on tuottaa ja ylläpitää vuokra-asuntoja sekä tässä tarkoituksessa omistaa ja hallita kiinteistöjä Pälkäneen kunnan alueella.

YHTIÖN TOIMINNAN KUVAUS

Yhtiön toimialana on tuottaa ja ylläpitää vuokra-asuntoja, sekä tässä tarkoituksessa omistaa ja hallita kiinteistöjä Pälkäneen kunnassa.

Yhtiön vuokra-asunnot sijaitsevat Pälkäneen keskusta-alueella, Aitoossa sekä Luopioisissa. Kiinteistöjä yhtiöllä on yhteensä 21 kpl ja niiden asuntomäärä on yhteensä 217 kpl.

YHTIÖN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2024

Vuonna 2024 yhtiössä painopisteitä ovat:

- Suunnitella uudiskohteen, eli rivitalohankkeen (Kostianvirran kylä) valmistelu kilpailutukseen.
- Suunnitella Pälkäneentien kerrostalojen peruskorjaushankkeita.
- Toteuttaa Kutojantie 4 kohteen perinteinen putkiremontti
- Miettiä ja toteuttaa energiansäästön kannalta tarvittavia toimenpiteitä. Esimerkiksi Luopioisten Rimpuntien kohteiden öljylämmitys olisi kannattavaa vaihtaa johonkin muuhun ekologisempaan lämmitysmuotoon.

YHTIÖN TOIMINNALLISET TAVOITTEET VUONNA 2024

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	Toteutetaan uudiskohteen rakentamisen, sekä kiinteistöjen peruskorjausten yhteydessä neliöiltään sellaisia asuntoja, joille on eniten kysyntää tietyillä asuinalueilla.	Toteutunut (kyllä/ei).
ELINVOIMA: <i>Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.</i>	Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen	Asennetaan asuinkiinteistöihin paikallinen valokuituyhteys asukkaiden käytettäväksi. Käytetään esimerkiksi remonteissa paikallisia toimijoita.	Toteutuneiden yhteyksien määrä: Pälkäneentie 7, 9, 11 ja 13 kiinteistöt. Rajalantie 3 -yhtiössä valmius. Huoneistoremontit, sähkö- ja lvi-työt tilattu pääsääntöisesti paikallisilta toimijoilta. Samoin remontti- ja korjaustarvikkeet noudetaan paikallisista liikkeistä.
	Positiivinen muuttovirta	Tarjotaan uusille kuntalaisille heidän tarpeitaan vastaavia hyväkuntoisia asuntoja.	Uusille kuntalaisille tarjottu asuntoja aina, kun mahdollista.
	Monipuolisten asumisratkaisujen ja -ympäristöjen edistäminen	Rakennuttaa Pälkäneelle uudiskohde, joka vastaa tämän päivän asumistarpeita.	Uudiskohteen suunnittelu valmis, rakennushankkeen kilpailutuksen valmistelu ja toteutus.

		Uudiskohteeseen on mietitty toteutettavaksi ns. vihreän energian ratkaisuja. Muun muassa on pohdittu aurinkopaneelien asentamista, sekä sähköautojen latausmahdollisuutta.	
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Kunnan talous on tasapainossa.	Asuntotuotanto saa maksettua lainanlyhennykset ajallaan omalla kassavirrallaan sekä yhtiön tuotoilla on saatu katettua yhtiössä toteutettavat pienemmät remontit. Merkittävimpien investointien rahoittaminen lainalla.	Toteutunut (K/E).
	Päätöksissä ja hankinnoissa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja	Luovutaan öljylämmityksestä. Lisätään jättepisteille kierrätysastioita. Vaihdetaan valaisimia energiatehokkaammiksi sekä toteutetaan muita energiaa säästäviä ja ympäristön kannalta järkeviä toimenpiteitä.	Öljylämmitys on ainoastaan Rimpuntien kiinteistöillä. Yhtiöiltä löytyy muovi-, lasi- ja metallijäteastiat. Toteutunut (kyllä/ei).
	Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia	Asukkaille järjestetään kerran vuodessa asukaskokous, sekä Asuntotuotannon hallituksessa on 2 asukasjäsentä. Jäsenistä toinen on Pälkäneen keskusta-alueelta, ja toinen Luopioisista tai Aitoosta.	Toteutunut (K/E). Vuonna 2023 asukaskokoukset järjestetään erikseen Luopioisissa ja Pälkäneen keskustassa. Asuntotuotannon hallituksessa on asukasjäsenet (2 kpl) Luopioisista ja Pälkäneen keskusta-alueelta.

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy	TP 2022	TA 2023	TA 2024 *
Mittari			
Liikevaihto	1 393 642	1 553 443	1 468 000
Muut kiinteistön tuotot	-85 730		
Henkilöstökulut	-4 025	-5 000	-90 000
Poistot ja arvonalentumiset	-115 664	-113 545	-115 000
Liiketoiminnan muut kulut	1 293 233	-1 241 543	-1 200 000
Liikevoitto (-tappio)	-105 009	193 355	63 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-6 659	-7 932	-75 794
Tilinpäätössiirrot	111 668	-190 424	0
Tuloverot	0	0	0
Tilikauden voitto/tappio	0	-5 001	-12 794
Yhtiön tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024 *
Lainat rahoituslaitoksilta	745 167	1 583 007	1 874 386
Lainat kunnalta	91 648	39 250	39 250
Takaukset kunnalta	78 139	49 143	1 180 000
Taseen loppusumma	3 473 834	4 500 000	4 500 000
Omavaraisuusaste, %	24 %	20 %	18 %

*Vuoden 2024 talousarvioluvut ovat isännöitsijän arvioita. Vuoden 2024 talousarviosta päätetään kunkin yhtiön yhtiökokouksessa tai yhtiön hallituksessa

7.3 Pälkäneen Valokuitu Oy

Pälkäneen Valokuitu Oy on kunnan 100 % omistama valokuituyhtiö, jonka tarkoituksena on valokuituyhteyksien rakentaminen ja ylläpitäminen Pälkäneen kunnan alueella. Yhtiön toiminnan tavoitteena ei ole voiton tuottaminen omistajalle.

YHTIÖN TOIMINNAN KUVAUS

Pälkäneen Valokuitu Oy:n tarkoituksena on tarjota ja toimittaa valokuituun perustuvia verkkopalveluita kotitalouksille, laitoksille, liikeyrityksille ja Pälkäneen kunnalle ja sen yhtiöille kannattavasti. Pälkäneen Valokuitu toimii Pälkäneen kunnan alueella ja tarjoaa sekä valokuituliittymiä että operaattoripalveluita.

YHTIÖN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2024

Pälkäneen Valokuidun toiminnan painopisteet vuonna 2024 ovat myynnin ja markkinoinnin kehittäminen, asiakaskeskeisen tarjoaman kehittäminen, liittymien myynnin lisääminen sekä Pälkäne-liittymän aktiivinen myynti sekä brändin kehittäminen ja kirkastaminen. Panostetaan myös taloyhtiöliittymien tarjoamiseen ja myyntiin.

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Hyvät valokuituyhteydet Pälkäneen kunnan alueella	Uusien liittymien määrä 130 kpl/vuosi, toteutunut (K/E).

			Pälkäne-liittymiä 140 kpl/vuosi, toteutunut (K/E). Lopettavien asiakkaiden määrä alle kolme (3).
ELINVOIMA: <i>Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.</i>	Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen	Pälkäneen alueella huipunopea yhteys täyttää yritysten vaatimukset	Yrityskäyttäjien liittymämäärä 10 kpl/vuosi, toteutunut (K/E).
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia	Tyytyväiset asiakkaat ja asiakkaiden osallistaminen viestintään.	Asiakastyytyväisyys-kyselyn tulokset. NPS (net promoter score) >60.

Pälkäneen Valokuitu Oy	TP 2022	TA 2023	TA 2024 *
Mittari			
Vakituisten asuntojen liittymäpenetraatio %	n. 14 %	ei asetettu vert.kelp. lukua	18 %
Asuntojen, mökkien ja yritysten liittymäpenetraatio %	9 %	ei asetettu vert.kelp. lukua	12%
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu	kyllä	kyllä	kyllä
Yhtiö toteuttaa voimassa olevaa liiketoimintasuunnitelmaa	kyllä	kyllä	kyllä
Yhtiön tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024 *
Liikevaihto	272 001	303 000	422 081
Liiketoiminnan muut tuotot	6 924	0	0
Materiaalit ja palvelut	-169 983	-15 000	-93 792
Henkilöstökulut	-5 913	-35 000	-80 515
Toimituskulut	0	-70 00	0
Poistot ja arvonalentumiset	-128 088	-128 000	-145 462
Liiketoiminnan muut kulut	-71 853	-50 000	-99 500
Liikevoitto (-tappio)	-96 912	5 000	2 812
Rahoitustuotot ja -kulut	-124 816	-93 000	-222 908
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-221 727	-88 000	-220 096
Tilinpäätössiirrot	0	0	0
Tuloverot	0	0	0
Tilikauden voitto/tappio	-221 727	-88 000	-220 096
Liittymismaksut	45 282	70 000	47 760

Vieras pääoma	6 054 054	5 962 165	5 794 588
Lainat rahoituslaitoksilta	6 054 054	5 962 165	2 350 270
Lainat kunnalta	0	0	3 444 318
Takaukset kunnalta	6 054 054	5 962 165	2 350 270
Taseen loppusumma	7 128 198	7 150 000	7 183 261

*Vuoden 2024 talousarvioluvut ovat toimitusjohtajan arvioita. Vuoden 2024 talousarviosta päätetään kunkin yhtiön yhtiökokouksessa tai yhtiön hallituksessa.

7.4 Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo

Pälkäneen kunta omistaa 78 % Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Luopioisten pienteollisuustalosta. Yhtiön toimialana on omistaa ja hallita Luopioisten kylässä sijaitsevaa määräalaa sekä sillä olevia kahta hallirakennusta.

YHTIÖN TOIMINNAN KUVAUS

Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten Pienteollisuustalo huolehtii Teollisuusmikkola-kiinteistön (635-451-0007-0141-F) ylläpidosta osoitteessa Vohlisaarentie 2, Luopioinen. Kiinteistön oman tontin pinta-ala on 3 630 m². Kiinteistöön kuuluu vuonna 1987 valmistunut rakennus, jossa sijaitsevat Ramboll Finland Oy:n toimitilat (omistaja Pälkäneen kunta) ja Hemlog Kukkia Oy:n toimitilat (omistajat Matti Kallioinen ja Hanna Nevalainen), sekä edellisten yritysten varastotilana toimiva, vuonna 1998 valmistunut varastorakennus.

Yhtiön toiminnasta vastaa toimitusjohtaja Terttu Salmela sekä yhtiön hallitus, johon kuuluvat Marjo Koivu-lahti (puheenjohtaja), Harri Jyrävä, Matti Kallioinen, Terhi Aittokumpu sekä varajäsenenä Hanna Nevalainen.

YHTIÖN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2024

Yhtiön tavoitteena on ylläpitää kiinteistön hyvää kuntoa. Vuonna 2022 maalattiin toimitilarakennuksen peltikatto ja vuonna 2023 jatkettiin pienempiä korjaustoimia (toimitilarakennuksen päätykolmioiden maalaus, sisäänkäyntien yläpuolisten sadelippojen kunnostus ja maalaus (1 000;-). Vuonna 2024 on suunniteltu maalata varastorakennuksen peltikatto (arvio 2 500;-).

Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo	TP 2022	TA 2023	TA 2024 *
Yhtiön tunnusluvut			
Liikevaihto	7 690	13 986	13 986
Liiketoiminnan muut kulut	-23 310	-9 000	-10 500
Liikevoitto (-tappio)	- 15 620	4 986	3 486
Rahoitustuotot ja -kulut	-734	-1 300	- 1 300
Tilikauden voitto/tappio	-16 354	3 686	2 186
Lainat rahoituslaitoksilta	20 000	15 238	10 476
Lainat kunnalta	0	0	0
Takaukset kunnalta	0	0	0
Taseen loppusumma	138 972	135 000	130 000

*Vuoden 2024 talousarvioluvut ovat toimitusjohtajan arvioita. Vuoden 2024 talousarviosta päätetään kunkin yhtiön yhtiökokouksessa tai yhtiön hallituksessa.

8. Investointien hankeluettelo 2024 – 2026

INVESTOINTISUUNNITELMA 2024 -2026	Käsittelyt: johtoryhmä 19.9. ja 10.10. valt.seminaari 23.9. tekn. lautak. 23.10. kunnanhallitus 7.11. ja 21.11.		
	2024	2025	2026
Rakennusinvestoinnit	703 000	2 640 000	14 845 000
Haanloukkaan kiinteistön kunnostustyöt			X
Kankaanmaan varikon varistorakennus			X
Aurinkopaneelihankinnat		X	X
Koulumetsän alueen rakentaminen	X		
Pakanrannan uimarannan alueen investoinnit		X	
Aitoon päiväkotia, pihakatos			X
HermAnnin päiväkotia, pihakatos			X
Lasikontti, näyttelytila Mikkolan tilalle			X
Virran koulu, väliovien uusinta 2 krs.	X		
Laipanmaan pitkospuiden uusinta		X	
Esteettömyysinvestoinnit	X	X	X
HermAnnin keittiön ulkovarasto	X		
Kankaanmaa II teollisuusalueen infra		X	X
Ilmanvaihdon energiaoptimoinnit, eri kohteita	X		
Kostian koulun hirsirakennuksen maalaus		X	
Kukkiakodon peltikaton kunnostus- ja maalaustyöt	X		
Lukituksen uusinta kunnan kiinteistöissä		X	X
Lumpeennupun keittiön kunnostustyöt		X	
Luopioisten aitan katon uusinta			X
Nuijatalon julkisivuremontti			X
Nuijatalon vesikaton ja yläpohjan kunnostustyöt (maalaus, kat-	X		
Pakanrannan uusi leikkikenttä		X	
Rego-halli julkisivujen peruskunnostus		X	
Rego-halli iv-kunnostus ja muutostyöt		X	
Rinnetien pysäköintialue	X		
Kostianvirran kylä, yleiset alueet		X	X
Sähköautojen latauspisteet	X		
Simontien aluepysäköinti	X		
Viirikukon vesikaton kunnostus	X		
Kunnanvirasto, arkistotilan vedeneristys ja salaojitus	X		
ICT esitystekniikan parantaminen Nuijantalo			X
Kirkonkylän koulu, ilmalämpöpumput		X	
Kankaanmaan opasteet	X		
Viirikukko, uuni		X	
Virran koulu, tavarahissi keittiölle		X	
Kostian koulu, kiipeilytelineet			X
Aitoon koulu, piha-alueen parannustyöt	X		
Metsäykkösille kota		X	
Kostian koulu, ulkoluokkatila punaiseen ulkorakennukseen		X	
Viirikukko, ilmalämpöpumput		X	

Viirikukko, julkisivujen kunnostustyöt		X	
Luopioisten energiaselvitys, toimenpiteet (henkeselvitys valmis-	X	X	X
Onkkaalan alueen uusi koulu- ja päiväkotikiinteistö	X	X	X
Kiinteistösaneeraukset, varaus odottamattomiin investointeihin	X	X	X
	2024	2025	2026
Kaavateiden investoinnit	1 164 000	1 030 000	70 000
Kaavateiden päällystäminen	X	X	X
Tievalaistuksen uusiminen	X		
Lastenlinnan alueen uudet kaavatiet		X	
Kostianvirran kylä, Joenkalliontie ja Amiraalintie kadut	X		
Vohlisaaren kaavatiet		X	
Onkkaalan- ja keskustien peruskorjaus	X		
Keskkitien peruskorjaus	X		
Mallasvedentien parannustyöt		X	
Uimalantie parannustyöt		X	
Luopioisten Keskkitien-Pereentien pysäköintialue	X		
Pälkäneveden yritysalueen kadut (1000m)	X		
Pälkäneveden hulevesiallas	X		
Kankilantien parannustyöt		X	
	2024	2025	2026
Liikuntapaikkojen investoinnit	91 000	875 000	15 000
Onkkaalan urheilukentän peruskorjaus	X	X	
Varaus ulkoliikuntapaikkojen peruskunnostuksiin	X	X	X
Yhteiskoulun lähiliikunta-alue	X	X	
Esteettömät luontoreitit, Luopioinen	X		
Vesihuoltolaitoksen investoinnit	770 000	586 000	86 000
Sappeenvuori, Välirinteen kunnallistekniikan rakentaminen	X		
Vohlisaaren kunnallistekniikan rakentaminen		X	
Sappeen-Luikalan alueen runkovesijohdon jatko	X		
Putkistosaneeraukset-, varaus odottamattomiin investointeihin.	X	X	X
Vesimittarien vaihdot 2025-2029		X	X
Tommolan valvomon automatiikan päivitys	X		
Kinnalan vedenottamon sähköjen ja logiikan peruskorjaus	X		
Vesitorni logiikan kunnostus	X		
Sappeen painekorotuspumppaamot 2 kpl.	X		
Sappeen mittauskaivon kaukovalvonta	X		
Luopioisten pintavedenottamon peruskorjaus	X		
Kostianvirran kylä, Joenkalliontie ja Amiraalintie vesi ja viemäri	X		
Uutanankärjen vesihanke	X		
Muut investoinnit	10 000	60 000	0
Varamaan venelaitureiden kunnostustyöt		X	
Aitoon Laivarannan kehittäminen		X	
Tommolan alueen maisemointityöt	X		
Maa-alueiden ostot	X	X	X
Maa-alueiden myynnit	X	X	X
YHTEENSÄ (koko kunta, netto)	2 738 000	5 191 000	15 016 000